

UNDER SAMMA TAK
En fallstudie utifrån lärares erfarenheter av de
samlokaliserade skolorna i Österbotten

Kandidatavhandling
Ella Kotkavuori

Jyväskylä universitet
Institutionen för språk
Svenska språket
Våren 2016

TIIVISTELMÄ

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Humanistinen tiedekunta	Kielten laitos
Tekijä: Ella Helena Elisa Kotkavuori	
Otsake: Under samma tak. En fallstudie utifrån lärares erfarenheter av de samlokaliserade skolorna i Österbotten.	
Aine: ruotsin kieli	Kandidaatin tutkielma
Vuosi: 2016	Sivumäärä: 47 + 2
<p>Tämän tutkielman tavoitteena on kartoittaa opettajien kokemuksia syksyllä 2013 yhteenmuuttaneiden suomen- ja ruotsinkielisten lukioiden yhteiselosta. Tarkoituksena on selvittää miten opettajat suhtautuvat koulujen yhteenmuuttoon sekä mitä mahdollisuuksia ja haasteita he näkevät siinä, että lukiot toimivat samoissa tiloissa. Lisäksi selvitetään ilmeneekö koulujen välillä jonkinasteista yhteistyötä, ja miltä oppilaskieliryhmien välinen kanssakäyminen vaikuttaa opettajien näkökulmasta.</p> <p>Kyseessä on laadullinen tapaustutkimus, jonka tarkoituksena ei ole yleistää saatuja tutkimustuloksia vaan lisätä ymmärrystä ajankohtaisen ilmiön ympärillä. Tutkimusmateriaali pohjautuu elektroniseen kyselyyn, joka lähetettiin molempien koulujen opettajille, ja johon vastasi yhteensä 24 opettajaa. Tulosten analysoinnissa käytettiin laadullista sisällönanalyysia.</p> <p>Tutkimustulokset osoittavat että opettajien suhtautuminen koulujen yhteiselo on toisaalta positiivista ja toisaalta negatiivista. Molempien koulujen opettajien vastauksissa näkyy paljon samankaltaisuuksia. Osa opettajista suhtautuu tulevaan myönteisen jännittyneesti ja uteliaasti kun taas toiset ilmaisevat huolensa muutosta kohtaan. Negatiivisävytteisten vastausten taustalla näkyvät kiireellinen aikataulu, tilojen puute, vallitseva epätietoisuus tilanteesta ja tunne siitä, ettei opettajia kuunneltu, kun päätös koulujen yhteenmuutosta tehtiin. Uusi tilanne koetaan kuitenkin jännittävänä ja haastavana. Koulujen saman katon alla asumisessa nähdään useita mahdollisuuksia tulevaisuutta ajatellen, kieliryhmien välillä vallitsevien ennakkoluulojen hälvenemisestä yhteisiin tilaisuuksiin ja projekteihin, mutta vielä ei merkittävää yhteistyötä lukioiden opettajien välille ole syntynyt. Opettajat ovat yhtä mieltä siitä, että käytännön asiat kaipaavat ensin ratkaisuja. Opettajien mukaan myös oppilaskieliryhmien välinen vuorovaikutus on toistaiseksi varovaista.</p> <p>Jotta yhteiset tilat jakavien suomen- ja ruotsinkielisten koulujen yhteiselon vaikutuksista yksilöön ja yhteiskuntaan voitaisiin tehdä tarkempia johtopäätöksiä, tarvitaan pitkäaikaistutkimusta koulujen toiminnasta ja yhteistyön kehittymisestä koulujen välillä.</p>	
Avainsanat: tvåspråkighet, tvåspråkiga skolor, samlokalisering, samlokaliserade skolor, språkpedagogik, skollösningar, skolspråksdebatten, debatten om tvåspråkiga skolor, skolkontext, fenomen, skolsystem	
Kirjasto/Säilytyspaikka: JYX	

INNEHÅLL

1 INLEDNING	1
2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER	3
2.1 Ett land med två språk.....	3
2.2 Svenska som läroämne i finska skolor.....	4
2.3 Språkundervisning och undervisning på främmande språk i Finland.....	5
2.4 Tvåspråkighet och situationen med tvåspråkiga familjer i Finland	7
3 TIDIGARE STUDIER	10
3.1 Granskning av samhällsdebatten i sociala medier	11
3.2 Magmas utredning: ”Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk”	12
3.2.1 Debatten om tvåspråkiga skolor	12
3.2.2 Definition av en tvåspråkig skola	13
3.2.3 Argument som talar för en tvåspråkig skola.....	13
3.2.4 Argument som talar mot en tvåspråkig skola	14
3.3 Definition av samlokaliserade skolor.....	15
3.4 Vasamodellen.....	15
3.5 Klasstandem som en modell för samarbete.....	16
3.6 Forskningsprojektet Språkmöten	17
3.7 Forskning om andra samlokaliserade skolor i Finland	19
4 METOD OCH MATERIAL	20
4.1 Fallstudie ger ny kunskap om aktuella fenomen.....	20
4.2 Enkät som datainsamlingsmetod.....	21

4.3 Analys av data med hjälp av kvalitativ innehållsanalys	21
4.4 Informanter	22
5 RESULTAT	22
5.1 Lärarnas åsikter om sammanslagning av gymnasierna i Österbotten	23
5.2 Eventuella möjligheter och utmaningar för de samlokaliserade skolorna i framtiden	25
5.3 Språköverskridande samarbete mellan gymnasierna	27
5.4 Hur bra utnyttjar studerandena den öppna kursbrickan enligt lärarna	30
5.5 Den dagliga kommunikationen mellan studerandena enligt lärarna	32
6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION	33
6.1 Sammandrag av resultaten	33
6.2 Reliabilitet och validitet	36
7 AVSLUTNING	38
LITTERATUR	39
BILAGA 1 Kysely lukion opettajille	44
BILAGA 2 Enkäten för lärarna i gymnasiet	45

1 INLEDNING

Under de senaste åren har svenska språkets status i Finland ifrågasatts av såväl medborgare som sakkunniga. Diskussionen anknyts ofta till utbildningen, eftersom svenskan och finskan har en likvärdig status i lagstiftningen och därmed är det obligatoriskt för finskspråkiga elever att läsa svenska såsom det är obligatoriskt för svenskspråkiga elever att läsa finska i skolan (Juurakko-Paavola & Palviainen 2011). Språklagstiftning i Finland har sett det som ens rätt och skyldighet att lära sig det andra inhemska språket. Obligatorisk språkundervisning har däremot väckt mer och mer motstånd samtidigt som det har diskuterats om utbildningskostnader i den svåra ekonomiska situationen. Mindre fotfäste i denna diskussion har fördelarna med ett flerspråkigt och mångkulturellt samhälle fått, och man har till och med glömt bort de möjligheter som språkkunniga medborgare för med sig till samhället. Dessa synvinklar har dock lyfts fram efter att diskussionen om tvåspråkiga skolor uppstått. (Tainio & Harju-Luukkainen 2013: 7)

Debatten om tvåspråkiga skolor i Finland bröt ut på allvar i september 2011 när den svenska politikern, Maria Wetterstrand, lyfte fram avsaknaden av tvåspråkiga skolor i Finland. I en intervju för Hufvudstadsbladet (11.9.2011) föreslog hon att man i Finland borde ha en möjlighet att gå i en tvåspråkig skola där undervisningen sker på båda nationella språken. Hennes förslag väckte genast livlig diskussion i medier och diskussionen pågår än idag. Såväl finsk- som svenskspråkiga politiker, forskare och lärare samt föräldrar har deltagit i denna diskussion. (Slotte-Lüttge et al. 2013: 221, 223) I avhandlingen kommer jag att betrakta den samhällsaktuella skolspråksdebatten utan att direkt ta ställning till den.

Som blivande svensklärare och student som har en tvåspråkig bakgrund är jag själv mycket intresserad av att forska om detta aktuella ämne. Eftersom det ännu inte finns några tvåspråkiga skolor i Finland, har jag valt att betrakta en svenskspråkig och en finskspråkig skola som för tillfället verkar under samma tak, och kallas därmed samlokaliserade skolor. Senare i avhandlingen kommer jag att noggrannare definiera vad som menas med *samlokaliserade* och *tvåspråkiga skolor*.

Denna studie ingår i ett större forskningsprojekt vid Jyväskylä universitet som utförs av Kati Kajander, Riikka Alanen och Hannele Dufva (se Kajander et al. 2015). Forskningsprojektet strävar efter att kartlägga ett brytningsskede i samlokaliseringen då ett finskt gymnasium under hösten 2013 flyttade ihop med ett svenskt gymnasium. Avsikten med forskningsprojektet är att granska hur studerande och lärare förhåller sig till samlokaliseringen och hur det känns för dem att börja ett nytt läsår i en alldeles ny situation.

Syftet med föreliggande studie är att kartlägga lärarnas erfarenheter av de nyss samlokaliserade skolorna och ta reda på hur lärarna förhåller sig till sammanslagningen. Jag har för avsikt att studera hur det känns för lärarna att börja ett nytt läsår under nya omständigheter i en ny tvåspråkig miljö. Vidare ligger intresset i att klargöra vilka möjligheter och utmaningar lärarna ser i sitt vardagliga skolarbete och ta reda på om det förekommer språköverskridande samarbete mellan gymnasierna. Jag vill även veta hur den dagliga växelverkan ser ut mellan de svenska och finska språkgrupperna enligt lärarna.

Således söker jag svar på följande forskningsfrågor:

- Hur förhåller sig lärarna till samlokaliseringen av det svensk- och finskspråkiga gymnasiet?
- Vilka möjligheter och utmaningar finner lärarna i den tvåspråkiga skolmiljön?
- Förekommer det samarbete mellan de samlokaliserade gymnasierna? I så fall, hurdant samarbete?
- Hur ser växelverkan ut mellan de svensk- och finskspråkiga studerandena enligt lärarna?

I avhandlingen presenteras först de teoretiska utgångspunkterna för svenskans och finskans ställning i det finländska samhället. Dessutom redogörs för tvåspråkighet och situationen med tvåspråkiga familjer och en snabb överblick ges över språkundervisning i Finland. Därefter betraktas debatten om tvåspråkiga skolor och även tidigare studier om samlokaliserade skolor presenteras. Därtill beskrivs forskningsmetoderna som jag använt för att samla in och analysera materialet varefter undersökningens resultat presenteras.

Resultaten följs av en sammanfattande diskussion och jämförelse med tidigare studier och avslutas med de viktigaste slutsatserna.

2 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER

I detta kapitel kommer jag att ta upp de teoretiska synpunkter som avhandlingen utgår ifrån och förklara några centrala begrepp. Först beskrivs Finlands tvåspråkiga status varefter det förklaras varför svenska är ett obligatoriskt skolämne i Finland. Därtill ges en översikt över språkundervisning i Finland i överlag som följs av en diskussion kring temat tvåspråkighet och situationen med tvåspråkiga familjer i Finland.

2.1 Ett land med två språk

Finland är ett tvåspråkigt land med både finska och svenska som officiella nationalspråk. Det betyder att de finskspråkiga medborgarna lever sida vid sida med sina svenskspråkiga medmänniskor. Enligt Finlands grundlag (731/1999, 17§) såväl som Finlands språklag (423/2003, 10§) har varje medborgare rätt att använda sitt eget modersmål – finska eller svenska – i sina kontakter med statliga och kommunala myndigheter. Juurakko-Paavola & Palviainen (2011) konstaterar: ”De språkliga rättigheterna garanteras i grundlagen, medan språklagen (...) anger hur dessa rättigheter tillgodoses i praktiken”. Avsikten med språklagen är alltså att garantera både den finsk- och svenskspråkiga befolkningen en möjlighet att leva ett fullständigt liv på sitt eget språk. Av den orsaken har vi både finsk- och svenskspråkiga skolor i Finland. Den finska skolan är avsedd för majoritetsspråkstalande, d.v.s. finstalande barn medan den svenska skolan framför allt är avsedd för barn med svenska som modersmål. Ytterligare finns det språkbadskolor där finskspråkiga barn har en möjlighet att delta i språkbadsundervisning och således få mycket goda färdigheter i det andra inhemska språket. (Sundman 1998: 60)

Lagen om grundläggande utbildning (628/1998, 4§) säger följande om skolans undervisningsspråk: ”En kommun som har såväl finsk- som svenskspråkiga invånare är skyldig att ordna grundläggande utbildning och förskoleundervisning separat för vardera språkgruppen.” Således har båda språkgrupperna – svensk- och finskspråkiga – sina egna

läroanstalter på alla utbildningsstadier, vilket betyder att det finns två parallella skolsystem i Finland. (Utbildningsstyrelsen 2009: 3).

De svensk- och finskspråkiga språkgrupperna omfattar även det alltjämt ökande antalet tvåspråkiga medborgare. Av de tvåspråkiga familjerna väljer mer än hälften en svensk skola för barnen, vilket enligt Sundman (1998: 18–23) kan bero på att föräldrarna vill uppfostra barnen till tvåspråkighet och i den finskdominerande miljön är svenska det språk som behöver mer stöd. Sundman (1998: 14) betonar skolans betydelse för såväl barnens identitet som för deras språkliga utveckling, och fortsätter med att beskriva den svenska skolan som ”den bästa garantin för att barnet skall kunna tillägna sig normal språkfärdighet i svenska”. Skolvalet är oftast medvetet och kan ytterligare bero på andra faktorer såsom dagvårdsspråk, föräldrarnas – speciellt moderns – modersmål och barnens faktiska språkkunskaper. När det gäller att ge barnen god kompetens i båda språken är den svenska skolan ett mer logiskt val, eftersom den svenska skolan har en möjlighet att beakta barnets tvåspråkighet och ge modersmålsinriktad undervisning även i finska. Modersmålsinriktad undervisning i svenska för sin del är inte möjlig i den finska skolan. (Sundman 1998: 18–23)

2.2 Svenska som läroämne i finska skolor

Enligt Juurakko-Paavola & Palviainen (2011) har det från och med grundskolereformen 1968 (467/1968), som gradvis genomfördes under åren 1970–1977, varit obligatoriskt för alla elever att läsa minst två främmande språk i skolan. Det ena skall vara det andra inhemska språket dvs. svenska i finskspråkiga skolor och finska i svenskspråkiga skolor. (Språklagskommittén 2000) Obligatorisk svenskundervisning börjar inte vid samma tidpunkt för alla elever, utan i de flesta kommuner startar undervisningen endast vid tillräckligt antal anmälda elever, vilket betyder att man börjar läsa svenska antingen i årskurs 3, 5 eller 7. Enligt Juurakko-Paavola & Palviainen (2011) börjar majoriteten av eleverna läsa engelska i årskurs 3 och svenska först i sjunde klass. Svenskundervisning ges inte endast i grundskolan utan på alla utbildningsnivåer från grundskolan till yrkeshögskole- och universitetsnivå. Svenskundervisning och kunnandet av svenska som det andra inhemska språket beskrivs med följande ord i GLGU (2004), vilket också

Juurakko-Paavola & Palviainen (2011) lyfter upp i sin redogörelse för svenskans plats i den finska utbildningen:

Undervisningen i svenska skall ge eleven färdigheter för växelverkan och samarbete med den svenskspråkiga befolkningen i vårt land och för nordiskt samarbete. Undervisningens uppgift är att vänja eleven vid att använda sin språkfärdighet och fostra honom eller henne till att värdesätta tvåspråkigheten i Finland och det nordiska levnadssättet. Eleven skall också lära sig att förstå att språket som färdighetsämne och kommunikationsmedel förutsätter långsiktig och allsidig kommunikativ träning. Som läroämne är svenskan ett färdighets- och kulturämne. (GLGU 2004, 127)

Tyngdpunkten i svenskundervisning beror på i vilket stadium av språkstudierna eleven är. På nybörjarnivå i svenskundervisning betonas muntlig inläring och kommunikation. Det skrivna språkets andel i undervisningen ökar ju högre upp eleven kommer i årskurserna. (GLGU 2004) Enligt Juurakko-Paavola & Palviainen (2011) läser man svenska under högstadietiden (årskurserna 7–9) totalt 228 timmar. Motsvarande siffra för obligatorisk svenskundervisning i gymnasiet är 190 timmar. Antalet undervisningstimmar vid yrkesläroanstalter är betydligt mindre med endast 20–30 timmar obligatorisk svenskundervisning. På högskolenivån läser alla studenter åtminstone en kurs i svenska såvida de inte kan bevisa att deras kunskaper i svenska ligger på en viss nivå. (Juurakko-Paavola & Palviainen 2011) Även om svenskundervisning i finska skolor är obligatorisk ger den normala skolundervisningen inte utmärkta kunskaper i svenska språket (Sundman 2013: 22).

2.3 Språkundervisning och undervisning på främmande språk i Finland

Enligt Björklund (1996: 13, refererad i Antola 2007: 3) innebär internationalism och mångkulturalism att dagens samhälle och skolvärld står inför nya krav när det gäller kunnandet av främmande språk. Enligt Björklund (ibid.) beaktas språkets innehåll betydligt mer idag än förut och undervisning på ett främmande språk ses som en möjlighet att uppnå en god språkkompetens. Det används flera olika metoder inom språkundervisning idag och även Antola (2007:12) påstår att dessa metoder har kommit för att uppfylla våra förväntningar. Takala (1994: 73, refererad i Rasinen 2006: 32) menar att man genom tiderna lärt sig vissa saker på vissa språk, det vill säga inläring på

främmande språk är ingenting nytt. Dessutom kan det ske i olika inlärningsituationer och -sammanhang. Man kan lära sig till exempel genom upprepad erfarenhet, sensorisk perception, händelser och upplevelser. Enligt Rasinen (2006: 32) kan inlärningsituationen antingen vara autentisk eller avsiktligt arrangerad. Världens olika språk är närmare oss i dag än någonsin förr, delvis på grund av den starka internationaliseringen på 1990-talet och delvis på grund av den enorma utvecklingen och utbredningen av elektroniska medier. Som följd av detta har det sedan 1990-talets början varit möjligt att studera på främmande språk i Finland, och på grund av bristande antal språkundervisningstimmar har man också börjat integrera språk i andra ämnen. (Rasinen 2006: 32, Antola 2007: 3) I läroplansgrunder för den grundläggande utbildningen (GLGU 2004) definieras undervisning på främmande språk på följande sätt:

Vid undervisningen i olika läroämnen är det möjligt att använda också ett annat språk än skolans undervisningsspråk varvid språket inte bara är ett objekt för undervisningen och lärandet utan också ett redskap vid inläringen av innehållet i olika läroämnen. Vanligtvis talar man då om undervisning på främmande språk eller språkbadsundervisning. Utbildningsanordnaren bestämmer vilken benämning som används. (GLGU 2004: 270)

Terminologi beträffande undervisning på främmande språk är mycket varierande och beror oftast på dess syfte och omfattning, vilket betyder att det finns både olika benämningar och former av undervisning på främmande språk. Enligt Virtala (2002: 18, refererad i Antola 2007:17) är "[dessa] benämningar (...) alltid kontextbundna, vilket gör att de kan betyda olika saker i olika kontexter." Nikula och Marsh (1997: 52; 1999: 52, refererad i Antola 2007: 18) påpekar att undervisningen på främmande språk inte enbart sker på målspråket utan växlar mellan inlärnarnas modersmål och målspråk. Europeiska gemenskaperna rekommenderar att minst en fjärdedel av undervisningen skulle ske på målspråket. (Antola 2007: 18)

Med termen *tvåspråkig undervisning (bilingual education)* menas internationellt sett undervisning där två olika språk – ett främmande språk och elevernas modersmål – tillsammans fungerar som undervisningsspråk. (Nikula & Marsh 1996: 6; Genesee 1987; Baker 2006: 213, refererad i Antola 2007: 17) Termen *innehållsbaserad*

språkundervisning används för sin del ofta då man integrerar språk och ämne, vilket betyder att främmande språk används som medel, inte som mål, i undervisningen. Detta kallas även för *CLIL (Content and Language Integrated Learning)*. Begreppet är rekommenderat av Europeiska unionen. (Antola 2007: 17–18) Enligt Baker (2006: 228, 245, refererad i Antola 2007: 19) talar man om *språkbadsundervisning (immersion)* då ”elever som hör till landets språkliga majoritet får minst 50 % av undervisningen på minoritetsspråket”. Baker (ibid.) påstår att språkbadsundervisningen inte enbart handlar om språkkunskaper utan även om kulturkännedom om det andra språket. Metoden främjar tvåspråkighet samtidigt som den betonar goda färdigheter i modersmålet. Rasinen (2006: 36) antar att språkbadsundervisning är en av de mest kända modellerna på utbildningsområdet, eftersom det redan i tjugooårs tid har varit möjligt att delta i språkbadsundervisningen i Finland och dess popularitet växer fortfarande. Följaktligen har denna undervisningsmetod sina egna läroplaner där man definierar utbildningsmålen som styr undervisningen. (Rasinen 2006: 36, Antola 2007:3–4)

2.4 Tvåspråkighet och situationen med tvåspråkiga familjer i Finland

Diskussion om tvåspråkighet är något som med jämna mellanrum är på tapeten såväl i Finland som i Sverige. Enligt Håkansson (2003: 9–10) förs diskussionen mest i enspråkiga samhällen, eftersom i övriga världen upplevs tvåspråkighet så naturlig och vanlig att man inte behöver lyfta fram den på samma sätt. Håkansson (2003: 9–10) konstaterar att två- och flerspråkighet i själva verket är vanligare än enspråkighet hos majoriteten av världens befolkning. Det finns gott om flerspråkiga länder där invånarna ska kunna tala flera språk för att kunna kommunicera med sina landsmän. Invånarna är vana vid att växla mellan olika språk beroende på situationen. Ett språk används hemma, medan ett annat i affären eller på universitetet. (Håkansson 2003: 9–10, Sundman 1998: 40) Att använda ett språk i en social kontext och ett annat i andra kontexter är typiskt för tvåspråkighet och det kallas för *diglossi*. I diglossiska samhällen används ett högstatusspråk i offentliga sammanhang medan ett lågstatusspråk används i privata sammanhang. I Finland används såväl finska som svenska både i privata och i offentliga sammanhang och således kan Finland inte räknas som ett diglossiskt samhälle. (Sundman 1998: 40) I flerspråkiga samhällen kan enspråkighet till och med ses som ett verkligt

hinder som begränsar ens sociala liv och dagliga aktiviteter. Håkansson (2003: 9–10) betonar att tvåspråkighet är förknippad med politiska och samhällsliga förändringar. Det är inte frågan om ett statistiskt fenomen, utan det är ofta en logisk konsekvens av samhällets funktionalitet. (Håkansson 2003: 9–10)

Det är inte alltid lätt att definiera vad *tvåspråkighet* betyder. Håkansson (2003: 13) själv utgår ifrån tanken att tvåspråkiga barn och ungdomar helt enkelt använder mer än ett språk. Hon för dock fram andra tänkbara definitioner såsom 'att vara uppvuxen med två språk i familjen', 'att ha flera modersmål' eller 'att ha en viss kunskap om två språk'. Men ett problem kvarstår dock: Hur definiera ens *modersmål*? Är modersmål det språk som man lärt sig först, det språk som man behärskar bäst eller använder mest? (Håkansson 2003: 13)

Enligt Skutnabb-Kangas, T. (1981, refererad i Håkansson 2003: 15) kan man definiera begreppet modersmål genom fyra olika kriterier, vilka berör ens ursprung, kompetens, funktion och attityd. Enligt det första kriteriet, ursprungskriteriet, är modersmålet det språk som man lär sig först. Om man lär sig två språk från början är man tvåspråkig, och har följaktligen två modersmål. Kompetenskriteriet betonar behärskning av språk och modersmålet är då det språk som man behärskar bäst. Ifall man behärskar två språk lika bra är man tvåspråkig. Utgångspunkten för det tredje kriteriet, funktionskriteriet, är användning av språk. Utifrån denna tanke är modersmålet det språk som man använder mest, och en person som kan använda två språk lika bra i de flesta situationer kan betraktas som tvåspråkig. Enligt det sista kriteriet, attitydskriteriet, är modersmålet det språk som man själv identifierar sig med. Tvåspråkig är man, om man identifierar sig själv eller om man av andra identifieras som tvåspråkig. (Håkansson 2003: 15, Sundman 1998: 37–42)

Dessa ovan nämnda kriterier kan även enligt Sundman (1998: 42) tänkas tillämpa på olika sätt, vilket dock utsätter dem för kritik. Enligt henne kan kriterierna anses beskriva olika typer av tvåspråkighet, eftersom det finns olika sätt att definiera och använda begreppet tvåspråkig. Följaktligen kan det vara omöjligt att dra en exakt gräns mellan en- och tvåspråkighet. Tvåspråkighet kan delas vidare in i *fullständig* (även *balanserad*) och *halvständig tvåspråkighet*. En person som är fullständigt tvåspråkig har ändå

inte ”fullständig” kompetens i båda språken utan hen behärskar båda språken på infödd nivå, varmed Sundman (1998: 48–52) menar att inte ens enspråkiga personer behärskar sitt modersmål ”fullständigt”. Trots det kan en tvåspråkig person ändå ha ett ”starkare” (även dominerande) och ett ”svagare” språk. Sundman (1998:49) betonar följande: ”Viktigare är att vara medveten om att de två språken sällan är helt i balans och att olika språk kan dominera inom olika delar av den språkliga kompetensen”. *Halvspråkighet* som begrepp kan ofta förstås på olika sätt, men enligt Sundman (1998: 48–50) borde begreppet användas för tvåspråkighet där färdigheten i bägge språken ligger under normal nivå, vilket betyder att man har en halv kompetens i respektive språk. Detta kallas också för ”dubbel halvspråkighet”. Ifall den tvåspråkiga personens språkförmåga i det ena språket är på infödd nivå och i det andra språket märkbart sämre skall begreppet halvspråkig inte användas, eftersom ens språkförmåga då i själva verket är närmare 150 % än 50 %. (Sundman 1998: 48–50)

På grund av historiska omständigheter har Finland genom flera århundranden befolkats av svensk- och finsktalande befolkning där den svensktalande befolkningen har varit bosatt vid kustområden i Västra Finland såsom Österbotten, Åboland, Nyland och Åland, medan den finsktalande befolkningen har befolkat övriga delar av landet (Sundman 1998: 6–7). Enligt Sundman (ibid.) bor hälften av finlandssvenskarna idag i kommuner med finska som majoritetsspråk och en fjärdedel är bosatt i huvudstadsregionen. Genom tiderna har svenska språket haft en stark status inom förvaltning, bildning och kultur, men situationen idag är den omvända. Finskans ställning har förstärkts vid sidan av att den finskspråkiga befolkningen ökat kraftigt, medan antalet svenskspråkiga har hållit sig oförändrat. (Sundman 1998: 6–7) I slutet av 2012 fanns det drygt 290 000 finlandssvenskar av 5,4 miljoner finländare, vilket motsvarar 5,36 % av hela befolkningen. (Statistikcentralen)

De två språkgrupperna har alltid levt nära varandra, vilket har lett till ökad tvåspråkighet bland finländare (Sundman 1998: 6). Några orsaker till ökad tvåspråkighet kan enligt Finnäs (1990: 7, refererad i Sundman 1998: 9–10) tänkas vara ett ökat antal blandäktenskap bland finlandssvenskarna och därmed andelen tvåspråkiga barn i dessa familjer. I Finnäs (1986, 1990 och 1995, refererad i Sundman 1998:10) undersökningar

visar det sig att majoriteten av barnen ända fram till mitten av 1980-talet registrerades som finskspråkiga, medan barnen idag oftare registreras som svensksspråkiga, vilket även rekommenderas av Svenska Finlands folkting, vars uppgift är att värna om det svenska språket och dess lagliga ställning i Finland (Antell 1952: 136). Tidigare undersökningar har också visat att föräldrarnas – särskilt moderns – utbildningsnivå har inverkan på vilket språk som väljs som barnens officiella modersmål. I tvåspråkiga familjer företrar såväl finska som svenska högutbildade mödrar svenska som barnens modersmål. Vilket språk som föräldrarna än väljer som barnens modersmål är inte obetydligt för kommunen. Barnens officiella modersmål påverkar kommunens språkliga status, vilket för sin del påverkar kommunens verksamhet. (Sundman 1998: 10–11) Enligt Språklagen (423/2003, 15§) anses kommunen vara tvåspråkig om minoritetsspråkgruppen utgör minst 8 % av kommunens befolkning eller minst 3000 till antalet. En tvåspråkig kommun är skyldig att erbjuda service på båda språken. Medvetenhet om tvåspråkighetens villkor och konsekvenser har ständigt ökat vilket också ställer nya krav på den svenska skolan. Enligt Sundman (1998: 28) är ”den svenska skolan i Finland (...) väl medveten om de tvåspråkiga elevernas speciella förutsättningar och behov, och det pågår en aktiv verksamhet för att man på bästa möjliga sätt skall kunna ta hand om denna elevgrupp”. Skolan måste beakta elevernas tvåspråkighet samtidigt som undervisningens innehåll och metoder skall göras lämpliga för alla elever. (Sundman 1998: 3, 28–29)

3 TIDIGARE STUDIER

Tvåspråkiga skolor hör ännu inte till vardagen i Finland, men diskussionen om deras möjliga existens har gått het sedan hösten 2011. Ämnet väcker starka och även känsloladdade åsikter både för och emot. I det följande kommer jag att beskriva debatten kring tvåspråkiga skolor, presentera den centralaste forskningen som gjorts i Finland under de senaste åren, och ge en översikt över de viktigaste resultaten. I samband med tidigare forskning ska även begreppet *tvåspråkig skola* definieras och diskuteras.

3.1 Granskning av samhällsdebatten i sociala medier

Under år 2012 utförde Karjalainen & Pilke (2012: 58–60) en begreppsanalys för att klargöra vad debattörerna i sociala medier menar med begreppet *tvåspråkig skola*. Det insamlade materialet bestod sammanlagt av 20 ledarartiklar, kolumner, debattinlägg och insändare skrivna av journalister, politiker och högskoleanställda. Dessa tidningstexter som publicerades i den svenskspråkiga dagstidningen *Vasabladet* under hösten 2011 valdes på grund av deras ställningstagande som visade skribenternas subjektiva syn på frågan. Enligt Karjalainen & Pilke (2012: 68) reflekterar materialet bra debattörernas föreställningar om den tvåspråkiga skolan där tvåspråkighet i det finländska samhället kombineras till skolkontext.

Slutsatser som Karjalainen & Pilke (2012: 58) drog utgående från resultaten var att debattörerna ofta inte själva definierar vad de menar med *en tvåspråkig skola*, men det framkommer ur diskussionen att relativt få verkligen talar om samma begrepp. Därmed är uppfattningar kring begreppet olika och varierande. Wetterstrand, som ursprungligen fick fart på diskussionen, talar själv om en skola riktad till svensk-finska tvåspråkiga barn medan begreppet i debatten närmas från tre olika perspektiv. Karjalainen & Pilke (2012: 67–68) hävdar att det är frågan om ett komplext begrepp som ofta förknippas med samlokalisering, samarbete och sammansmältning, och själva fenomenet ses såväl statiskt som dynamiskt. Enligt Karjalainen & Pilke (2012: 63–64, 68) betyder samlokaliseringen främst delandet av gemensamma fysiska utrymmen där de två inhemska språken samexisterar. Samarbetet utgår från gemensamma processer såsom elevutbyte och tandemstudier medan sammansmältning är en typ av sammanslagning som liknar *språkbud* där finska och svenska kombineras i skolkontext, och individer integreras med språk. Ytterligare kan en tvåspråkig skola antas betyda ”ett helt nytt skolsystem (som till och med kan ersätta de två parallella)” (Karjalainen & Pilke 2012: 64).

I debatten anses den tvåspråkiga skolan huvudsakligen rikta sig till enspråkiga barn och ungdomar. Karjalainen & Pilke (2012: 68) poängterar att gällande finskspråkiga elever lyfter man fram den individuella nyttoaspekten medan man i diskussionen angående svenskspråkiga barn som målgrupp betraktar samhällseliga konsekvenser för den svenskspråkiga minoriteten. Enligt några debattörer strider initiativet om tvåspråkiga

skolor även mot lagen när ”undervisningen enligt lagen ska ske separat för svensk- och finskspråkiga” (Karjalainen & Pilke 2012: 59).

3.2 Magmas utredning: ”Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk”

Våren 2013 arrangerade den finlandssvenska Tankesmedjan Magma ett seminarium om tvåspråkiga skolor där fokus låg på svenskan och samiskan i Finland. Enligt Magma blev temat så intresseväckande att det krävdes en djupare utredning. 2013 har Magma utgivit en utredning om tvåspråkiga skolor skriven av Marketta Sundman (2013). Sundman utsågs till utredare på grund av hennes utbildnings-, karriär-, och språkbakgrund. Hon är professor emerita vid Åbo universitet och blivit känd i Finland för sin forskning kring tvåspråkighetsfrågor särskilt i Finlands svenska skolor. I utredningen definierar Sundman (2013) en tvåspråkig skola och presenterar en tänkbar modell för den. Sundman (2013) sammanfattar också kort de senaste årens debatt från bägge håll och diskuterar för- och nackdelar med tvåspråkiga skolor samt förklarar även språkets betydelse för barnens kognitiva förmåga.

Tvåspråkiga skolor finns överallt i världen, vilket ger goda förutsättningar för utredningen att utgå från olika länders erfarenheter. Sundman (2013) förklarar och beskriver skillnaderna mellan olika skolformer och språkalternativ såsom språkbad, språk- och innehållsintegrerad undervisning och samlokaliserade skolor samt tvåspråkiga skolor. I min avhandling kommer jag att hänvisa till denna utredning och till Sundmans bok *Barnet, skolan och tvåspråkigheten* (1998) där hon presenterar resultaten av sin egen undersökning om tvåspråkiga elevers språkkunskaper i svenska och deras skolframgång.

3.2.1 Debatten om tvåspråkiga skolor

Diskussionen om tvåspråkiga skolor i Finland bröt ut hösten 2011 när en rikssvensk politiker Maria Wetterstrand (HBL 11.9.2011) lyfte fram en fråga om tvåspråkiga skolor. Wetterstrand som nyligen bosatt sig i Finland, är själv mor till tvåspråkiga barn och således undrade hon över varför det inte finns tvåspråkiga skolor i det tvåspråkiga landet så som det gör i Sverige. Därefter utförde Helsingin Sanomat (HS 13.9.2011) en gallup

om vad föräldrar till skolbarn i Helsingforsregionen skulle anse om tvåspråkiga svensk-finska skolor i Finland. Gallupen (HS 31.10.2011) visade att de flesta finskspråkiga föräldrar kunde tänka sig att placera sitt eget barn i en tvåspråkig svensk-finsk skola. (Sundman 2013: 7, 22, 24) Debatten fick fart i media och såväl finsk- som svenskspråkiga politiker, forskare och lärare samt föräldrar deltog i diskussionen där man argumenterade för och emot möjligheten att införa tvåspråkiga skolor i Finland (Slotte-Lüttge et al. 2013: 221, 223). Diskussionen kännetecknades av två problem. För det första saknades det en entydig definition av vad som menas med en tvåspråkig skola, och för det andra betonades olika argument från helt olika utgångspunkter. (Sundman 2013: 7) Nedan presenteras de argument som framfördes i debatten.

3.2.2 Definition av en tvåspråkig skola

En tvåspråkig skola anses vara en skola där undervisningen turvis skulle ske på båda nationella språken – svenska och finska. Skolan kunde därmed ha både finskspråkiga och svenskspråkiga elever. (Sundman 2013: 22, 77) Förslaget om tvåspråkiga skolor kan även ses som ett försök att värna om Finlands tvåspråkighet. Sådana här genuint tvåspråkiga svensk-finska skolor finns inte i dagens Finland, men andra kombinationer av finska med ryska, tyska, franska eller engelska finns. (Sundman 2013: 7, 76) Därmed skulle tvåspråkiga skolor inte ersätta svenska eller finska skolor, utan fungera som ett tredje alternativ (Sundman 2013: 24).

En fråga som uppstod bland båda parterna var vem som skulle gå i den tvåspråkiga skolan. På basis av diskussionen sammanfattar Sundman (2013: 24) två möjliga alternativ. Det första alternativet går ut på att både svenskspråkiga och finskspråkiga elever skulle undervisas i gemensamma grupper på båda nationella språken. Enligt det andra alternativet skulle skolan vara avsedd enbart för finskspråkiga och eventuellt tvåspråkiga elever som skulle undervisas både på finska och på svenska.

3.2.3 Argument som talar för en tvåspråkig skola

Enligt Sundman (2013) är det viktigaste argumentet för en tvåspråkig skola de finskspråkiga och tvåspråkiga barnens språkkunskaper i svenska. Sundman (2013) menar att enligt tidigare forskning och praktisk erfarenhet kommer elever som undervisas på två

olika språk tillägna sig utmärkta kunskaper i båda språken. Följaktligen skulle dessa elever bli funktionellt tvåspråkiga, vilket är en fördel för dem både inom studierna och på arbetsmarknaden. Fullständiga kunskaper i Finlands båda nationalspråk skulle ge eleverna möjlighet till att söka sig vidare till högre utbildning oberoende om undervisning genomfördes på svenska eller finska. Dubbel språkkompetens ger också goda förutsättningar för att studera eller arbeta i andra nordiska länder. Att behärska båda nationella språken skulle vara synnerligen värdefullt även för hela samhället i hemlandet, när möjligheterna till att få service på sitt modersmål på olika orter skulle betydligt förbättras. Dessutom skulle en gemensam skola för de två språkgrupperna kunna föra dem närmare varandra och minska på fördomar gentemot den andra språkgruppen samt även skapa en mer positiv relation till svenska språket och dess kultur. En annan utgångspunkt för tvåspråkig undervisning är utveckling av elevernas kognitiva förmåga och metalingvistiska färdigheter som förbättras av undervisning på flera olika språk, och gör det lättare för elever att även lära sig andra språk. (Sundman 2013: 22, 26–27, 81–83).

3.2.4 Argument som talar mot en tvåspråkig skola

Sundman (2013: 27) konstaterar att de svenskspråkiga i Finland inte känner ett behov av att stärka svenska elevers kunskaper i finska, eftersom en stor del av dem antingen är tvåspråkiga eller bor i en miljö där finska språket dominerar. Dessutom har svenska elevers språkkunskaper i sitt modersmål redan försämrats genom tiderna. Sundman (1998: 25) sammanfattar ett allmänt bekymmer beträffande den tvåspråkiga skolan: ”Ett centralt problem är naturligtvis om de tvåspråkiga barnen riskerar att bli språkligt handikappade i antingen svenska eller finska, eller – i det mest olyckliga fallet – i båda språken”. Enligt Sundman (2013: 27) kom det tydligt fram i diskussionen att svenskspråkiga ställde sig negativa till förslaget om tvåspråkiga skolor där svenska och finska barn skulle undervisas i gemensamma grupper. Sundman (2013: 27) menar att ”En sådan skola upplevdes helt enkelt som ett hot mot svenskan.” Den starkaste oron för en försvagad språk- och finlandssvensk identitet uttrycktes av flera debattörer, och även svenskans möjlighet till kontinuerlig existens i Finland ifrågasattes. Mestadels var man rädd för att svenska barn skulle vara i minoritet i tvåspråkiga skolor och drunkna i den

stora massan av finska barn, och således börja kommunicera på majoritetsspråket dvs. finska. Ett annat argument som talar mot tvåspråkiga skolor går ut på att om tvåspråkiga skolor blev mycket allmänna, skulle de locka barn även från enspråkigt svenska familjer, vilket kunde leda till att antalet svenskspråkiga elever i de nuvarande svenska skolorna skulle minska. Om elevunderlaget i skolorna minskade, skulle upprätthållandet av svenska skolor försvåras och några skolor kunde vara tvungna att läggas ned. Sundman (2013: 85–86) påstår att även om alla elevers kulturella och språkliga identitet respekterades och stöddes i skolan, skulle en tvåspråkig skola sannolikt ha inverkan på var och ens identitetskänsla. Den svenska skolans viktigaste uppgift är ju otvivelaktigt att värna om det svenska språket och svenskheten i Finland och garantera svenska barns rätt till att gå i en svensk skola. (Sundman 2013: 27–29, 83)

3.3 Definition av samlokaliserade skolor

I denna avhandling används begreppet *samlokaliserade skolor* för svensk- och finskspråkiga skolor i Finland som befinner sig i samma byggnader. Dessa skolor fungerar i första hand som självständiga läroanstalter (med egen skolledning och administration) där mängden av samarbete mellan skolorna varierar från delandet av lokaler till gemensam verksamhet. Undervisningen arrangeras dock alltid separat för bägge språkgrupperna, vilket leder till att skolorna officiellt ses som enspråkiga. I flera tvåspråkiga kommuner i Finland finns olika varianter av så kallade samlokaliserade skolor. Enligt Sahlström et al. (2013: 319–323) är samlokaliseringar sällsynta i internationella sammanhang, men dock typiska för Finland där man strävar efter tvåspråkiga lösningar. I den övriga världen förekommer det emellertid olika varianter av två- och flerspråkiga skolor där även undervisning ges på flera språk, exempelvis i Kanada och Schweiz där det finns mer än ett nationalspråk. (Sahlström et al. 2013: 319–323)

3.4 Vasamodellen

År 2012 bildade Vaasan lyseon lukio, Vasa gymnasium och Vasa svenska aftonläroverk ett förenat tvåspråkigt campus som betitlas *Campus Lykeion*. Det är frågan om tre självständigt fungerande läroanstalter som dock verkar i samma byggnader och således

delar gemensamma utrymmen. Vidare har skolorna tillsammans utarbetat ett gemensamt strategidokument som kallas *Vasamodellen*. Den gemensamma strategin syftar till att sätta ramar för samarbetet mellan skolorna gällande målsättningar och visioner såsom öppna kursbrickor och gemensamma projekt. Vasamodellen strävar efter ett språköverskridande samarbete som involverar såväl personal som studerande. Målet är även att skapa tvåspråkiga inlärningsmiljöer och öka tolerans och respekt för den andra språkgruppen. En del av utvecklingsarbetet åtgående gemensamma kurser och gemensam undervisning är ännu i utvecklingsfas. (Pilke & Vik 2015)

Pilke & Vik (2015) utförde en undersökning om parallellspråkighet och diagonal språkanvändning på det tvåspråkiga gymnasiecampuset. Undersökningens syfte var att studera hur gymnasisterna förhåller sig till och agerar i en tvåspråkig skolkontext, och att ta reda på hurdana språkutvecklande möjligheter studerandena anser sig ha i sin skolmiljö. Pilke & Viks studie (2015) är en del av forskning som genomförs av forskarteamet BiLingCo vid Vasa universitet.

Pilke & Vik (2015) baserar sin analys på 68 enkätsvar från studerande. Av resultaten framkommer att majoriteten av studerandena uppfattar det tvåspråkiga gymnasiecampuset som naturligt och centralt i det tvåspråkiga finländska samhället. De flesta uttrycker att de gärna studerar på campuset, och skulle även kunna tänka sig att delta i skolornas gemensamma verksamhet. Resultaten visar dock att 10 procent av studerandena inte alls vill utnyttja det gymnasieöverskridande kursutbudet. Trots detta hävdar Pilke & Vik (2015) att gemensam verksamhet mellan skolorna ökar motivation hos studerandena och diagonal språkanvändning kan också ha en positiv inverkan på inläringen och engagemanget. Vidare visar resultaten att studerandena ser framtiden på det tvåspråkiga campuset som positiv. (Pilke & Vik 2015)

3.5 Klasstandem som en modell för samarbete

Klasstandem är ett forsknings- och utvecklingsprojekt som utfördes i professionellt samarbete mellan lärare och forskare i ett tvåspråkigt campus i Vasa under åren 2012-2015. Projektet syftade till att utveckla olika språkpedagogiska modeller för sammanslagna språkgrupper för att skapa kontakter och öka interaktion på det andra

inhemska språket mellan lärare och elever och mellan elever sinsemellan. Enligt Pörn & Karjalainen (2013) sammanfaller tvåspråkighet på samhällsnivå inte automatiskt med tvåspråkighet på individnivå, vilket skapar behov för medvetna val och handlingar för att språkgrupperna ska närmas.

Pörn & Karjalainen (2013) fokuserar på de erfarenheter som fåtts av *klasstandem* som en möjlig modell för samarbete mellan samlokaliserade svensk-finska skolor. Pörn & Karjalainen (2013) påstår att genom samlokalisering av svenska och finska skolor expanderas möjligheterna till språköverskridande samarbete. Således utgör det tvåspråkiga campuset i Vasa en unik bas för utveckling och forskning om tandemundervisning.

Enligt Pörn & Karjalainen (2013) ses tandem som en möjlig undervisningsform i en tvåspråkig skolkontext. Enligt Säljö (2000, refererad i Pörn & Karjalainen 2013) utgår tandem från ett social-interaktionellt perspektiv som betonar språklärandet i alla interaktionssituationer där det finns utrymme för autentisk språkanvändning. Ett tandemklassrum består av både svensk- som finskspråkiga elever som turvis undervisas på båda inhemska språken. När undervisningen sker på svenska fungerar de svenskspråkiga studerandena som stöd för de finskspråkiga och vice versa. Således får eleverna med olika modersmål möjlighet att i autentiska situationer använda och utveckla sina färdigheter i det andra inhemska språket. Forskningsprojektet söker även svar på hur studerandenas deltagande uppmuntras till interaktion i klassrummet.

3.6 Forskningsprojektet Språkmöten

Svenska kulturfonden finansierade ett gemensamt forskningsprojekt kallat Språkmöten som utfördes av Helsingfors universitet och Åbo Akademi under åren 2011–2014. Forskningen behandlar lärares och elevers språkliga möten i samlokaliserade finska och svenska skolor som det enligt Helakorpi et al. (2013: 2–3) finns omkring 35–45 i Finland. Förutom respektive projekt har dessa samlokaliserade skolor inte tidigare studerats i någon avsevärd grad. Forskningsprojektet fokuserade på tio samlokaliserade grundskolor på fem olika orter i Finland – i Borgå, Helsingfors, Nurmijärvi, Pedersöre och S:t Karins.

Syftet med studien var att studera lärares och rektorers erfarenheter av samlokalisering av finska och svenska skolor och att kartlägga anledningar till samlokaliseringen. Intresset låg även i att undersöka relationer mellan lärare och elever och utreda om det förekommer samarbete mellan de samlokaliserade skolorna. Forskningen utfördes genom att intervjua rektorer och lärare, och att göra sig bekant med skolornas lokaler. (Helakorpi et al. 2013: 2–3)

Av resultaten framgår att det förekommer en avsevärd variation i hur man förhåller sig till samlokaliseringen – i vissa skolor spelar samlokaliseringen en betydande roll i skolornas verksamhet medan i andra skolor ses samlokaliseringen inte mer än delandet av gemensamma lokaler. (Helakorpi et al. 2013: 2–3)

Enligt Helakorpi et al. (2013: 2–3) finns det en vilja till språköverskridande samarbete mellan de samlokaliserade skolorna, men de konkreta handlingarna är fortfarande begränsade på alla ställen bortsett från Pedersöre. Helakorpi et al. (2013) hävdar att man i alla tio skolor huvudsakligen förhåller sig positiva till samlokaliseringen, men i vissa skolor där samarbetet inte spelar en väsentlig roll visar man neutral eller en aning positiv inställning. Helakorpi et al. (2013) konstaterar att samlokaliseringen uppfattas som en möjlighet till att vidga förståelsen av varandras kulturer och skapa kontakter över språkgränser. Vidare påstår Helakorpi et al. (2013: 2–3) att de inte alls mött negativa attityder mot samlokaliseringen. De positiva attityderna som lärarna och rektorerna visat till samarbete stämmer med tidigare forskning om samlokaliserade skolor.

Enligt Helakorpi et al. (2013: 119) har relationen mellan de samlokaliserade skolorna i Nurmijärvi inte utvecklats längre än delandet av gemensamma utrymmen och gårdsplan, och i S:t Karins är situationen liknande angående obefintligt samarbete, men samlokaliseringen och relationen mellan skolorna uppfattas som betydelsefull. I tre av de fem skolorna – Borgå, Helsingfors och Pedersöre – har samlokaliseringen och det eventuella samarbetet en central plats i skolans verksamhet. I Borgå och Helsingfors har samarbetssituationen ännu inte utvecklats särskilt långt men skolorna ser fram emot ett intensivare samarbete i framtiden. Helakorpi et al. (2013: 119) beskriver relationen mellan de samlokaliserade skolorna i Pedersöre som ”den klart djupaste (...) med stora

inslag av integration över språkgränserna.” Det påstås dock att Pedersöre även haft mest erfarenhet av samgåendet.

Gällande samverkan mellan elever påstår Helakorpi et al. (2013: 120) att eleverna främst håller sig för sig själva i sina egna språkgrupper. Vidare konstaterar Helakorpi et al. (2013: 122) att samlokaliseringen inte verkar ha någon inverkan på elevernas språkanvändning. Samverkan och samarbete mellan lärarna avviker inte särskilt mycket från elevernas, bortsett från Pedersöre där det i stor utsträckning förekommer samarbete mellan lärarna. Helakorpi et al. (2013: 120) hävdar att i Borgå har förväntningarna beträffande samarbetet inte uppfyllts, vilket lett till besvikelse hos lärarna. De som haft mest kontakt med varandra verkar vara rektorerna. Vidare konstaterar Helakorpi et al. (2013: 119) att variationen i samarbete och delandet av lokalerna i de tio samlokaliserade skolorna visar sig vara uppenbar.

Trots att det förekommer variation i hur skolorna organiserar samgåendet påstår Helakorpi et al. (2013: 2–3, 121) att dessa skillnader inte enbart kan förklaras med skolornas varierande språkliga sammanhang utan det förefaller ligga på skolledningens och rektorns ansvar att visa intresse för gemensamma lösningar. Helakorpi et al. (2013: 121) påpekar dock att ofta olika lösningar är lämpliga i olika situationer och sammanhang.

3.7 Forskning om andra samlokaliserade skolor i Finland

Slotte-Lüttge et al. (2010) genomförde en kvalitativ fallstudie där fokus låg på hur två elevers användning av finska utvecklas och förändras efter samlokaliseringen med en finsk skola. Studien fäste också avseende vid hur barnen orienterar sig mot finska. Elevernas språkanvändning betraktades i fem olika sammanhang: lektion, rast, lunch, förflyttning och eftermiddagsverksamhet. Fokuseleverna var svensk-finskt tvåspråkiga och de inledde sitt andra skolår i en svensk skola då skolorna flyttade in i samma lokaler. Undersökningen var en del av forskningsprogrammet FLIS (Flerspråkiga barns lärande och identitet i och utanför skola). Materialinsamlingen inleddes med videoinspelningar i tre olika varv. Den första inspelningen utfördes i maj 2009 dvs. redan före flytten medan de två andra materialinsamlingsomgångarna genomfördes efter samlokaliseringen, i

november 2009 och i januari 2010. Materialet omfattar sammanlagt ca 88 timmar videoinspelningar. Samlokaliseringen behandlades även med skolans lärare och samtliga elever på klassen intervjuades efter inspelningarna. (Slotte-Lüttge et al. 2010)

Av resultaten framkommer att den ena elevens användning av finska under rasten och på eftermiddagsverksamhet minskar medan den andra elevens användning av finska under lunch och förflyttningar ökar, men Slotte-Lüttge et al. (2010: 44–45) konstaterar att dessa förändringar i barnens språkanvändning dock är små. Dessutom används finska oftast i form av enstaka ord. Enligt Slotte-Lüttge et al. (2010: 45–46) tyder undersökningen på att samlokaliseringen inte visar sig ha märkbar inverkan på elevernas övergripande användning av och förekomst i finska under skoldagen. Samtalen förs nästan uteslutande på svenska i alla situationer även efter flytten. Slotte-Lüttge et al. (2010: 45) medger dock att samlokaliseringen medverkar till att såväl barnens som lärarens språkliga medvetenhet och orientering mot finska ökas under skoldagens olika situationer och sammanhang. Efter flytten har språkets betydelse och språklig identitet blivit tydligare för bägge språkgrupperna. (Slotte-Lüttge et al. 2010: 46)

4 METOD OCH MATERIAL

Denna undersökning är en kvalitativ fallstudie med vissa kvantitativa drag då resultaten redovisas även med siffror och figurer. Nedan redogörs vidare för den datainsamlingsmetod som valts för att genomföra undersökningen och metoden som använts till att analysera forskningsmaterialet beskrivs. I slutet av detta kapitel presenteras även informanterna.

4.1 Fallstudie ger ny kunskap om aktuella fenomen

Fallstudie som forskningsmetod ger forskaren en möjlighet att under en begränsad tid ge ny kunskap om och öka förståelse kring aktuella fenomen. Denna metod kombineras ofta med andra forskningsmetoder där målet är att beskriva verkligheten och ge en djupare helhetsbild av undersökningsobjekt som inte tidigare studerats i någon nämnvärd omfattning. (Ejvegård 2009: 35–36) Denna undersökning fokuserar på två samlokaliserade skolor som utgör fallet i denna studie.

Metodens syfte är inte att generalisera resultaten och Ejvegård (2009: 35–36) påpekar att forskaren bör vara försiktig med att dra slutsatser, eftersom en fallstudie aldrig fullständigt kan representera verkligheten. Dessutom får slutsatserna värde först då de kombineras och jämförs med tidigare studier och resultat. Enligt Ejvegård (2009: 35–36) är det inte heller ovanligt att forskaren i början saknar klara frågeställningar att utgå ifrån.

4.2 Enkät som datainsamlingsmetod

Enkät är ett mångsidigt arbetsredskap som används för att samla in material för undersökning. Den lämpar sig för både kvalitativ som kvantitativ forskning och används i synnerhet då man vill ta reda på attityder, åsikter och uppfattningar hos vissa personer eller grupper. (Ejvegård 2009: 49, Tuomi & Sarajärvi 2009: 72, Alanen 2011: 146). Enligt Ejvegård (2009: 55) är enkäten ett effektivt och snabbt sätt att samla in data när många personer nås på en gång, följaktligen kan enkäten användas som den enda datainsamlingsmetoden (Alanen 2011: 146). Skriftligt material är även lättare att bearbeta när svaren lätt kan jämföras med varandra (Ejvegård 2009: 55).

Jag har använt mig av de material som insamlats i samband med Kajanders et al. (2015) forskningsprojekt. Materialet samlades in genom en elektronisk webb-enkät som innehöll öppna frågor. Alanen (2011: 150–151) anser att öppna frågor ger respondenten möjligheten att fritt formulera sitt svar och lyfta fram sin egen röst då det finns mer utrymme att uttrycka sig. Samma frågor delades ut till samtliga lärare i de samlokaliserade skolorna och 24 lärare svarade på enkäten. I lukio ställdes frågorna på finska medan i gymnasiet ställdes de på svenska (bilaga 1 och bilaga 2).

4.3 Analys av data med hjälp av kvalitativ innehållsanalys

Innehållsanalys kan användas mångsidigt till att analysera sett, hört eller skrivet material (Tuomi & Sarajärvi 2009: 91). I denna studie har materialet analyserats med tematering där fokus ligger på att gruppera informationen enligt vad respondenterna sagt och tyckt om olika teman. Med hjälp av materialbaserad innehållsanalys strävar man efter att lyfta fram de centrala aspekterna i materialet och att skapa en sammanfattad bild av det undersökta fenomenet. (Tuomi & Sarajärvi 2009: 93, 103) Enligt Nyberg & Tidström (2012: 136) och Tuomi & Sarajärvi (2009: 103) är innehållsanalys ofta utsatt för kritik

för att den uppfattas som alltför enkel och inte en tillräckligt djupgående analysmetod. Forskaren kan ibland göra ett medvetet val att utelämna en del av materialet, vilket påverkar undersökningen tillförlitlighet. Ett annat eventuellt problem som kan uppstå vid analysen är att efter en noggrann beskrivning av resultaten inte kunna dra relevanta slutsatser. (Nyberg & Tidström 2012: 136, Tuomi & Sarajärvi 2009: 103)

4.4 Informanter

Denna studie fokuserar på två samlokaliserade svensk-finska skolor som hädanefter kommer att kallas för *lukio* och *gymnasiet*. Samlokaliseringen betraktas ur ett lärarperspektiv och således består informanterna i denna studie sammanlagt av 24 lärare varav två manliga och elva kvinnliga lärare i gymnasiet samt fyra manliga och sju kvinnliga lärare i lukio. De år informanterna har börjat undervisa i respektive gymnasier är jämnt fördelade mellan åren 1978–2013. Startåren har dock ingen betydelse för denna avhandling.

5 RESULTAT

I detta kapitel kommer jag att presentera de forskningsresultat som framkommit i enkätundersökningen. Enkäten innehöll fem öppna frågor, vilka behandlas i kapitlet en åt gången. Vidare består kapitlet av fem avsnitt där varje avsnitt representerar en enkätfråga. Informanternas svar presenteras både med hjälp av referat och direkta citat av vilka de finskspråkiga citaten har översatts till svenska. För att respondenterna ska kunna behålla sin anonymitet har jag valt att inte ange könet på respondenten i samband med citaten.

Studiens avsikt var att utforska hur lärarna förhåller sig till samlokaliseringen, och utreda hur det känns för lärarna att börja ett nytt läsår i en ny situation. Detta behandlas i det första avsnittet. Vidare söktes svar på vilka möjligheter och utmaningar lärarna ser i sitt vardagliga skolarbete i den tvåspråkiga miljön, vilket genomgås i avsnitt 5.2. Därefter redogörs för huruvida det förekommer samarbete mellan de samlokaliserade skolorna, och i så fall, hurdant samarbete samt vilket slags samarbete lärarna ser fram emot i framtiden. I samband med samarbetsfrågan tas även hänsyn till hur bra studerandena

utnyttjar det gymnasieöverskridande kursutbudet. Det sista avsnittet berör växelverkan mellan de svensk- och finskspråkiga studerandegrupperna.

5.1 Lärarnas åsikter om sammanslagning av gymnasierna i Österbotten

Lärarna tillfrågades om hur det kändes att börja ett nytt läsår i en ny situation där lukio under hösten 2013 hade flyttat in i gymnasiets lokaler.

Informanternas svar visar betydande skillnader mellan respektive gymnasierna. Sex av elva lärare i lukio visar en positiv inställning till förändringen. De beskriver situationen intressant och påstår sig vara nyfikna och förväntansfulla. Fyra av dem förväntar sig även samarbete mellan skolorna. En lärare nämner ytterligare att det är roligt att få nya kollegor.

[1] *Olin myönteisen odottavalla kannalla. Toki tiesin, että on valtavasti työtä ihan alkuunpääsemisessä.(...) Tietenkin odotin myös uusia yhteistyömahdollisuuksia koulujen välillä.*

Jag hade en positiv, förväntansfull inställning. Visst visste jag att det kräver ett enormt arbete att komma igång. Givetvis förväntade jag mig även nya samarbetsmöjligheter mellan skolorna.

[2] *Kaiken tämän kovan työn ohella asennoiduin uuteen uteliaana ja valmiina muutokseen. Trots allt hårt arbete ville jag förhålla mig nyfiken till det nya och redo för förändringen.*

[3] *Olin utelias ja odotin innolla. Tunsin itseni pääosin tervetulleeksi ja omakin asenteeni oli positiivinen koska mielestäni kieliryhmien välinen yhteistyö on (erityisesti nykyisessä taloudellisessa tilanteessa) enemmän kuin suotavaa.*

Jag var nyfiken och såg fram emot (förändringen). Jag kände mig välkommen och även min egen ställning var positiv eftersom jag anser att samarbetet mellan språkgrupperna (särskilt i den nuvarande ekonomiska situationen) vore mer än önskvärt.

Bland lärarna i lukio kommer det fram även negativa inställningar. Två lärare i lukio beskriver den nya situationen skrämmande. Den gamla miljön hade känts trygg och bekant. En lärare finner situationen ångestfull medan en annan krävande. En beskriver

den bara annorlunda eftersom förändringen hade varit ganska stor. Orsakerna till lärarnas negativa inställningar motsvarar lärarnas tankar och känslor i gymnasiet där åtta av tretton lärare visar en negativ inställning till skolornas sammanslagning. De mest betydande orsakerna till lärarnas negativitet tycks vara brådska, utrymmesbrist, rådande osäkerhet och ovisshet samt känslan av att bli överkörd. Fyra lärare konstaterar även att det finns mycket mer arbete än förr. Trots detta upplever fyra av gymnasiets lärare situationen som spännande och utmanande. Sju av tretton lärare nämner att beslutet om sammanslagningen kom så sent att det inte fanns tid för förberedelse. Även två lärare på den finska skolan konstaterar detsamma.

[4] *Arrangemanget med två skolor i en skola känns oplanerat och förhastat.*

[5] *Brådska och synd att det inte hann planeras ordentligt före verkställning.*

[6] *Nervöst men också spännande. Hur skulle allt gå utan planering på förhand?*

Fem lärare i gymnasiet tar upp frågan om utrymmesbristen. Lärarna anser att det är trångt eftersom skolan är för liten, och det råder oro över hur utrymmena kommer att räcka till. Fyra lärare känner osäkerhet över hur allt kommer att gå till och hur lång tid samgåendet ska pågå. Sju lärare i gymnasiet och två lärare i lukio lyfter upp de politiska besluten angående sammanslagningen. Lärarna känner att de blev överkörda och hade ingenting att säga till om. Två lärare konstaterar att de blivit besvikna när rektorn hade gått emot majoriteten och beslutet hade fattats emot deras vilja.

[7] *Det har inte varit en lätt höst. Många känner sig överkörda och uppgivna.*

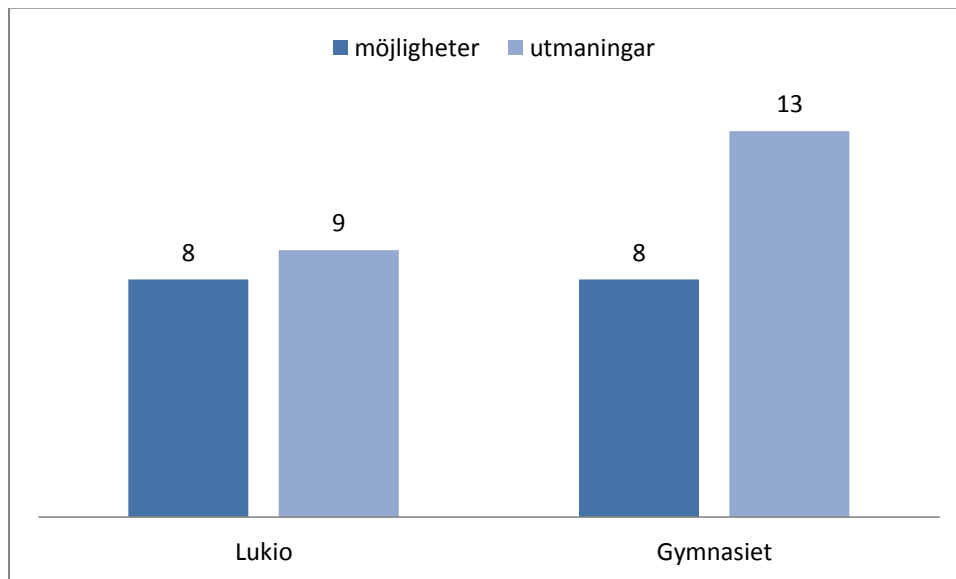
[8] *Olustigt, eftersom beslutet blev politiskt inte pedagogiskt.*

[9] *KAOTISKT...ORSAK INGEN FRAMFÖRHÅLLNING AV POLITIKERNA SÅ ATT SAMGÅNGEN SKULLE HA FUNGERAT..MAN KAN INTE SAMMANSLÅ 2 KULTURER UTGÅENDE FRÅN EKONOMISKA ORSAKER.*

5.2 Eventuella möjligheter och utmaningar för de samlokaliserade skolorna i framtiden

I detta avsnitt redogörs för de möjligheter och utmaningar som lärarna anser att de samlokaliserade skolorna har. Lärarna tillfrågades om vad det betyder för dem att skolorna verkar under samma tak och hurdana möjligheter och utmaningar samlokaliseringen för med sig.

Lärarna i båda gymnasierna nämner att det finns både möjligheter och utmaningar angående samgåendet, vilket framgår av figur 1.



Figur 1. Antalet lärare som tar upp möjligheter och utmaningar som skolan har. (n=24)

Sammanlagt 16 av 24 lärare nämner att det finns möjligheter med sammanslagningen (se figur 1). Nio lärare anser att det finns en möjlighet för både lärare och studerande att umgås över språkgränserna och att lära känna varandra bättre och bekanta sig med varandras kulturer. Sammanslagningen kan även främja samförstånd och minska fördomar mellan språkgrupperna.

[10] *Samordna undervisning så att svenska elever får öva sig på det finska språket och tvärtom. Försöka överbygga rädslor och förutfattade meningar om den andra språkgruppen. Utmaningar går hand i hand med möjligheterna, alltså att faktiskt lyckas få*

eleverna att inse vilken rikedom de har i om räckhåll – att på ett naturligt sätt lära sig om den andra kulturen och lära sig språket.

Så gott som hälften (11 av 24) av alla lärare medger att samarbete mellan skolorna är en möjlighet som kunde utnyttjas ifall det finns tillräckligt med tid, energi och resurser. Sju lärare ser fram emot (pedagogiskt) samarbete mellan lärarna – främst inom det egna ämnet – medan åtta lärare tar upp möjligheterna för de studerande, såsom gemensamma kurser och projekt. Två lärare nämner även en möjlighet att ordna gemensamma fester och tillställningar. Två lärare ser även en fördel med att skolan fått ny teknisk utrustning som följd av sammanslagningen.

Som klart framgår av figur 1 ligger fokus på de utmaningar som lärarna möter i skolan. Den största utmaningen visar sig vara utrymmesbristen som lärarna redan tog upp i samband med förra frågan. Nio lärare i gymnasiet och tre lärare i lukio ser bristen på lediga utrymmen som ett hinder för möjligheterna.

[11] *Bokningar av utrymmen, klassrummens tillgänglighet för förberedelser, utrymmesbristen + den ekonomiska situationen gör att det känns svårt att genomföra sitt arbete på ett gott pedagogiskt sätt.*

Sju lärare påpekar att det är utmanande att försöka samordna skolornas skilda handlingssätt och verksamhetskultur när även praktiska saker saknar en lösning. Med praktiska saker menas här bl.a. bokning av utrymmen och problem med tekniska frågor. Även frågan om säkerheten lyfts fram av en lärare som poängterar att det finns alltför många elever på vissa våningar, vilket skulle kunna leda till en katastrof ifall alla inte hinner ta sig ut på gården. En lärare konstaterar att även beslutfattande blir allt svårare när det ska tas hänsyn till fler kollegor.

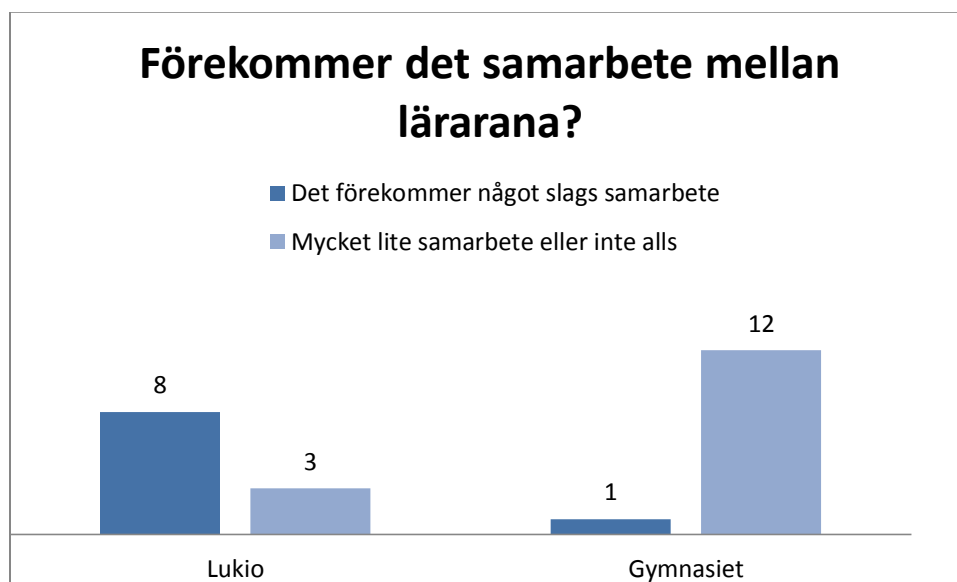
Två lärare i gymnasiet och fyra lärare i lukio lyfter upp frågan med lärarnas negativa attityder till förändringen. Det känns utmanande för alla att de finskspråkiga har trängt sig in på andras revir. Två lärare påstår sig veta att svenskspråkiga inte ville ha dem dit, och tre andra lärare konstaterar att det känns som om man bara står i vägen för andra.

[12] *Den första utmaningen är att få det första året i genom. Många evenemang i skolan saknar ännu en lösning. En ännu större utmaning är att gymnasiets lärare har tagit en så negativ attityd.*

5.3 Språköverskridande samarbete mellan gymnasierna

Lärarna tillfrågades om det förekommer samarbete över språkgränserna dvs. mellan lärarna i lukio och lärarna i gymnasiet. Först redogörs för det samarbete som enligt lärarna förekommer mellan gymnasierna och därefter förklaras orsaker till varför det inte finns mer språköverskridande samarbete. Till sist presenteras de samarbetsmöjligheter som lärarna dock ser fram emot.

I figur 2 redogörs för om det förekommer samarbete mellan lärarna i gymnasiet och lärarna i lukio.



Figur 2. "Förekommer det samarbete mellan lärarna i gymnasiet och lärarna i lukio?"

(n=24)

Som kan utläsas av figur 2 är lärarna i lukio och lärarna i gymnasiet oense om samarbetssituationen. Sammanlagt nio lärare medger att det förekommer något slags samarbete. Två lärare berättar att gemensamma fester och tillställningar är på kommande

såsom ”glögg och pepparkaka”, adventsgudstjänst och självständighetsfest. En lärare berättar att de redan haft gemensamma kaffepauser. Fyra lärare nämner lärarnas gemensamma studieresa till Vasa för att bekanta sig med Vasas samlokaliserade gymnasium. Tre lärare nämner att samarbetet hittills har bestått främst av utbyte av inlärningsmaterial och arbetsredskap. En lärare tar upp att det finns en arbetsgrupp som arbetar med praktiska frågor medan en annan lärare konstaterar att det grundats en grupp för att främja samarbetet. En lärare berättar att de i modersmål haft en gemensam tvåspråkig teaterföreställning. En lärare hävdar att det förekommer samarbete mellan ämneskollegor över språkgränsen medan en annan lärare påstår att det inte förekommer något samarbete men att lärarna dock diskuterar med varandra. Det nämns även att det förekommer samarbete mellan studiehandledarna, styrelserna och elevkårerna.

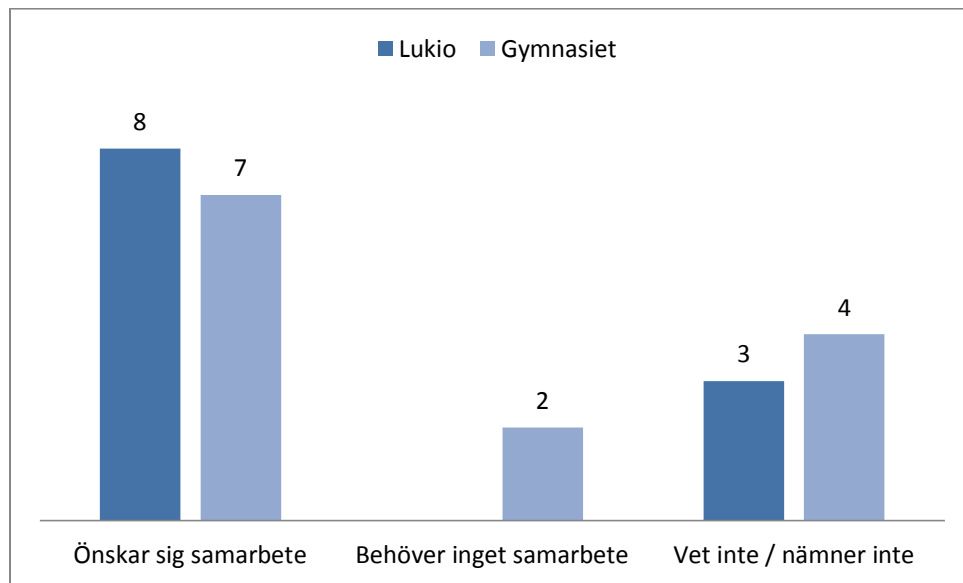
Av figur 2 framgår att sammanlagt 15 lärare är av den åsikten att det inte alls förekommer något samarbete eller att det förekommer mycket lite samarbete över språkgränserna. Orsakerna till detta tycks enligt lärarna vara brådska och brist på resurser. Två lärare konstaterar att deras läsordningar är för olika och schemat överensstämmer inte med lektionstider och raster. En lärare beklagar sig över att hen inte har möjlighet att utbyta tankar med andra ämneskollegor eftersom de i praktiken inte alls träffas. Hen tror vidare att det bland gymnasielärarna inte finns samma behov eftersom de har sina ämneskollegor de kan diskutera med. Även språket kan vara ett problem. Tre lärare hävdar att det för tillfället inte finns tid, ork eller resurser för samarbetet. En lärare påstår även att undervisningsgrupperna i gymnasiet är för stora, vilket betyder att det inte finns plats för studerande i lukio.

[13] *Sammanslagningsbeslutet blev klar någon vecka före skolstarten. Så vi har inte hunnit!!!! Man måste ju först sköta sitt huvudsakliga jobb!*

[14] *FÖRST RESURSER..SEN KAN VI BÖRJA FUNDERA PÅ SAMARBETE*

Lärarna tillfrågades även om hurdant samarbete de skulle vilja ha i framtiden. Ur svaren kommer det fram att två lärare överhuvudtaget inte ville ha något samarbete medan de

flesta såg fram emot att samarbeta med varandra, vilket framkommer i figur 3 som presenterar lärarnas önskemål beträffande samarbetet i framtiden.



Figur 3. Lärarnas önskemål beträffande samarbetet i framtiden. (n=24)

Utifrån figur 3 kan man konstatera att sammanlagt 15 av 24 lärare gärna skulle se något slags samarbete i framtiden. Fem lärare tar upp samarbetsmöjligheterna i undervisningen med tanke på de studerande, t.ex. gemensamma kurser, projekt eller gränsöverskridande kursuppgifter. En lärare nämner även gemensamma studiebesök. Tre lärare nämner att samarbete kunde utnyttjas särskilt på språklektioner och två lärare lyfter upp potentiella samarbetsmöjligheter angående gemensamma konst- och musiklinjer.

[15] *Jag skulle gärna se ett samarbete som handlar om att de svenskspråkiga umgås under kurstid med finskspråkiga. Ledd konversation, omväxlande på svenska och finska.*”

Tre lärare skulle gärna samarbeta inom det egna ämnet och två lärare konstaterar att de önskar sig pedagogiskt samarbete i framtiden. Gemensamma fester och tillställningar nämns av fem lärare. En lärare påstår att hen skulle vilja bekanta sig med sina nya kollegor och en annan lärare hävdar att gemensam skolning och bjudning skulle kunna främja lärare att förenas, och ett gemensamt lärarrum vore också bra, poängterar en

lärare. Enligt en lärare borde skolan ha som målsättning att öka känslan av samhörighet, vilket betyder att både lärare och elever borde samarbeta. En lärare anser att samarbetet ännu letar efter sina former, men kommer troligtvis att ökas i framtiden. En annan lärare tror att så länge som sammanslagningen är tillfällig kommer samarbetet inte heller att utvecklas. En lärare hävdar att ett utökat samarbete kan ha positiv inverkan på hela stadens framtid.

Vidare visar figur 3 att sju lärare varken vet vilket slags samarbete de skulle vilja ha i framtiden eller inte nämner någonting alls. Däremot påstår två lärare sig inte behöva samarbeta med någon i framtiden.

[16] *Logistiskt samarbete, pedagogiskt samarbete, språkligt gränsöverskridande samarbete...många möjligheter i teorin, men i praktiken???*

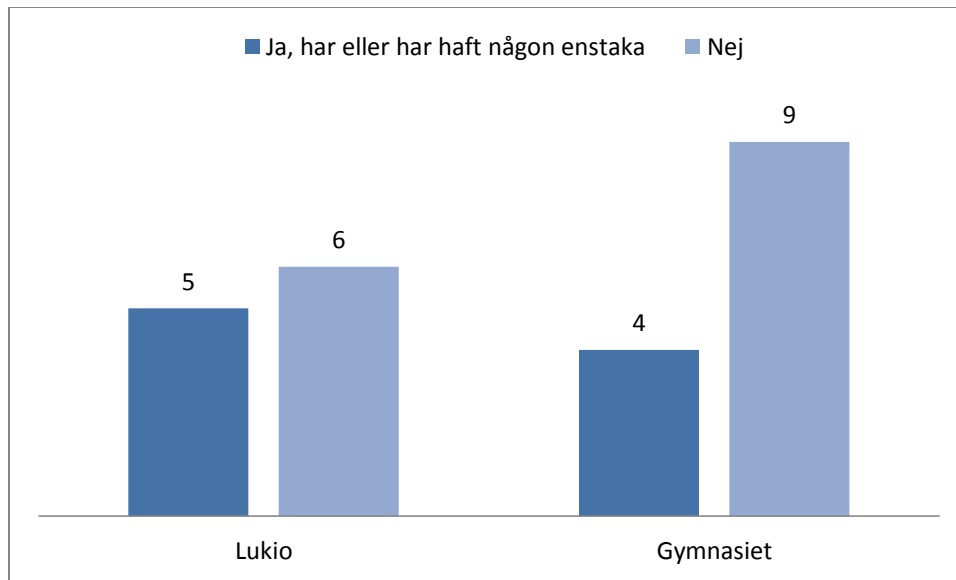
[17] *Jag har inte märkt något samarbete, jag själv behöver inget samarbete. Jag vill sköta mitt jobb.*

[18] *Eftersom jag vill försvara det svenska språket, skolans undervisningsspråk, i en situation då språkkänslan blir allt svagare hos studerandena kommer jag inte att samarbeta med finska sidan. På lärar-/ämnesnivå kan jag tänka mig diskussion däremot.*

Divergensen i hur lärarna ser på samarbetet kan delvis förklaras med att lärarna kanske inte definierar samarbetet på samma sätt.

5.4 Hur bra utnyttjar studerandena den öppna kursbrickan enligt lärarna

Lärarna i lukio tillfrågades om de har svenskspråkiga studerande på sina kurser medan lärarna i gymnasiet tillfrågades om de på sina kurser möter finskspråkiga studerande. Vidare tillfrågades om detta påverkar kursens gång och planering, och i så fall på vilket sätt. I figur 4 på nästa sida återges om informanterna har andraspråkiga studenter på sina kurser.



Figur 4. "Har du studeranden från lukio/gymnasiet på dina kurser?" (n=24)

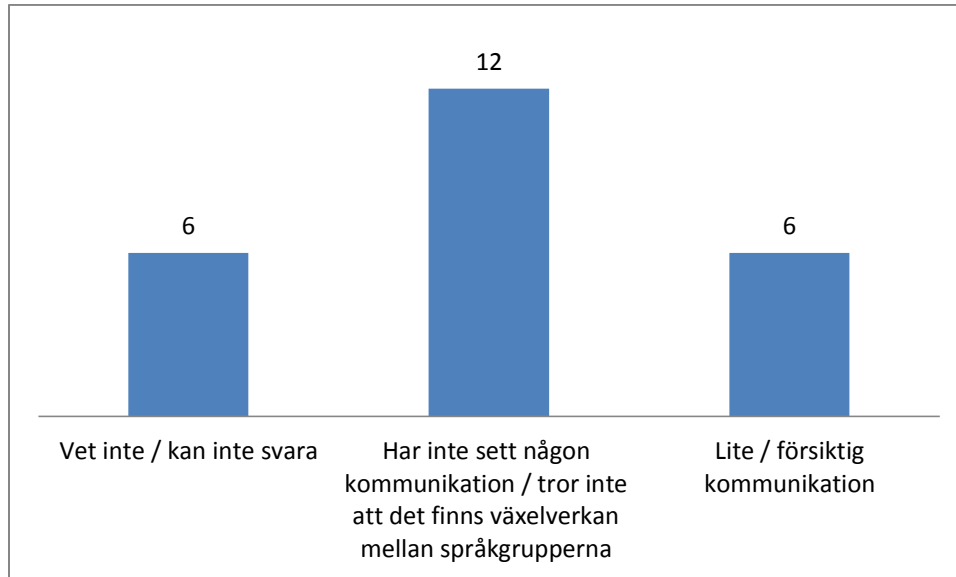
Av figur 4 kan det utläsas att sammanlagt 15 av 24 lärare inte har eller inte har haft studerande från lukio/gymnasiet på sina kurser. En lärare förklarar att det inte finns några extra platser. Nio lärare har eller har haft studerande från den andra sidan på sina kurser. Vidare tillfrågades lärare om studenternas närvaro påverkat planeringen och förverkligandet av kursen. Fem lärare konstaterar att det inte alls påverkat planeringen eller förverkligandet av kursen. Två lärare anser att studenternas närvaro inte har påverkat planeringen, men en lärare medger att hen ändå försöker hjälpa studenten med olika termer och benämningar och en lärare förklarar fler detaljer. En svenskspråkig lärare ger ibland instruktioner på finska medan en finskspråkig lärare låter studenten prata svenska på lektioner. Två lärare konstaterar ytterligare att det fungerat bra.

I samband med de tidigare frågorna framkom även att lektionstiderna är och redan länge har varit synkroniserade så att studerandena har kunnat välja kurser från det andra gymnasiet, men enligt tre lärare har studerandena inte utnyttjat denna möjlighet.

[19] *Eleverna har redan innan sammanslagningen gett möjlighet att gå kurser i det andra gymnasiet. Tyvärr har det här inte nästan utnyttjas alls och efter flytten inte heller desto mer.*

5.5 Den dagliga kommunikationen mellan studerandena enligt lärarna

I detta avsnitt redogörs för hur lärarna upplever den dagliga kommunikationen vara mellan språkgrupperna på elevnivå. Hur ser växelverkan mellan eleverna ut i lärarnas ögon? Lärarnas tankar om kommunikation och växelverkan mellan svensk- och finskspråkiga studerande återges i figur 5.



Figur 5. "Hur verkar den dagliga kommunikationen mellan studerandena vara?" (n=24)

Utifrån figur 5 kan man konstatera att 12 lärare inte lagt märke till att vare sig kommunikation eller växelverkan förekommer mellan språkgrupperna, och de tror inte heller att den över huvudtaget förekommer. En lärare anser att det inte heller kommer att hända av sig självt utan det måste organiseras på något sätt. Två lärare konstaterar att elevgrupperna håller sig främst för sig själva där var och en har sitt gäng. Vidare hävdar två lärare att det inte heller sett problem eller konflikter uppstå mellan studerandena. En lärare påstår dock att det förekommit en del meningsskiljaktigheter angående hur saker ska ordnas. Däremot hävdar 6 lärare att det förekommer lite eller försiktig växelverkan mellan studerandena. En lärare anser att kommunikationen mellan studerandena ökas med försiktiga steg. Enligt tre lärare kommunicerar elevkåren med varandra och en lärare nämner att studerandena tillsammans sköter den gemensamma skolcafeterian. En

lärare berättar att det även finns flera studerande som har vänner på den andra sidan. 6 lärare för sin del påstår sig inte veta tillräckligt mycket för att kunna svara på frågan.

[20] *Jag tror inte att det finns mycket växelverkan mellan de två språkgrupperna, tyvärr.*

[21] *Åtminstone kan man inte se så mycket av den i korridorerna då majoriteten sitter och kommunicerar med sina mobiltelefoner.*

[22] *Jag tror inte att de spontant umgås över språkgränserna, ifall de inte från tidigare är vänner med elever från lukio.*

6 SAMMANFATTANDE DISKUSSION

I detta kapitel sammanfattas och diskuteras resultaten i ljuset av tidigare studier. I slutet av kapitlet redogörs även för reliabilitet och validitet för denna studie.

6.1 Sammandrag av resultaten

Syftet med föreliggande studie var att kartlägga lärarnas erfarenheter av de nyss samlokaliserade skolorna i Österbotten, och ta reda på hur lärarna förhåller sig till samlokaliseringen. Jag utforskade hur det kändes för lärarna att börja ett nytt läsår i en alldeles ny situation där lukio under hösten 2013 hade flyttat in i gymnasiets utrymmen. Vidare låg intresset i att klargöra vilka möjligheter och utmaningar lärarna ser i sitt vardagliga skolarbete och ta reda på om det förekommer språköverskridande samarbete mellan gymnasierna. Jag ville även veta hur den dagliga växelverkan ser ut mellan de svenska och finska språkgrupperna enligt lärarna.

Informanternas svar visade stor variation i attityder och hur de upplevde samlokaliseringen. Det kom även fram betydande skillnader mellan respektive gymnasier. Cirka hälften av lärarna i lukio visade en positiv inställning till förändringen, medan betydligt större del av lärarna i gymnasiet visade en negativ inställning och motsträviga attityder till skolornas sammanslagning. Orsakerna till lärarnas negativitet tycktes vara brådska, utrymmesbrist, rådande osäkerhet och ovisshet samt känslan av att

bli överkörd. Det konstaterades även att det är mycket mer arbete än förr. Trots detta upplevde en del av gymnasiets lärare situationen som spännande och utmanande. Lärarna nämnde att beslutet om sammanslagningen kom så sent att det inte fanns tid för förberedelse. Lärarna i lukio för sin del påstod sig vara mest nyfikna och förväntansfulla.

När lärarna tillfrågades om vad det betyder för dem att skolorna verkar under samma tak och hurdana möjligheter och utmaningar det för med sig, nämnde de att ifall det i framtiden finns tillräckligt med tid, energi och resurser, kan samlokaliseringen ses som en möjlighet både för lärare och för studerande att umgås över språkgränserna, och att lära känna varandra bättre och att bekanta sig med varandras kulturer. Sammanslagningen kan även främja samförstånd och minska fördomar mellan språkgrupperna. Nästan hälften av alla lärare medgav även att samarbete mellan skolorna är en möjlighet som kunde utnyttjas genom att ordna gemensamma fester och tillställningar. Men den rådande bristen på lediga utrymmen och skilda handlingssätt mellan gymnasierna ses som ett hinder för dessa möjligheter. De möjligheter som lärarna ser i sammanslagningen sammanfaller med den bild som betonats i debatten om tvåspråkiga skolor (Sundman 2013)

I de samlokaliserade skolorna förekommer det inte något märkvärdigt samarbete över språkgränserna, men drygt hälften av lärarna skulle gärna se något slags samarbete i framtiden så som gemensamma kurser, språklektioner, projekt eller gränsöverskridande kursuppgifter och studiebesök. Några lärare nämnde dock att studiehandledarna, styrelserna och elevkårerna redan samarbetar med varandra. Enligt lärarna kan samarbetssituationen inte vidareutvecklas förrän de praktiska sakerna lösts. Andra hinder för eventuellt samarbete i framtiden som lärarna tar upp i sina svar är bland annat motsträviga attityder och negativa känslor hos några lärare. De negativa attityderna från svenskspråkiga lärarnas sida var dock inte helt oväntade då det i skolspråksdebatten tydligt har framkommit att svenskspråkiga ställer sig negativa till förslaget om tvåspråkiga skolor (Sundman 2013).

Lärarnas svar i denna studie överensstämmer inte till fullo med resultat från tidigare forskning där t.ex. Helakorpi et al. (2013) påstod att de inte alls mött negativa attityder mot samlokaliseringen, och konstaterar att de positiva attityderna som lärarna och rektorerna visat stämmer överens även med annan tidigare forskning om samlokaliserade skolor. Här ska dock läggas märke till att situationen för dessa samlokaliserade skolor kan avvika mycket från varandra, och dessutom kan man anta att samarbetsituationen utvecklas med tid och erfarenhet. I Pedersöre där samlokaliseringssituationen är mest utvecklad jämfört med andra skolor, har de sammanslagna skolorna även mest erfarenhet av samlokaliseringen (Helakorpi et al. 2013).

Något som kan vara värt att notera är att gällande samarbetet mellan gymnasierna har lärarna förstått begreppet på sitt eget sätt, vilket kan ha inverkan på att lärarna är oense om huruvida det förekommer språköverskridande samarbete eller inte. Lärarna i lukio har uppfattat *samarbetet* som ett mer omfattande begrepp medan lärarna i gymnasiet har närmat sig begreppet ur ett pedagogiskt perspektiv.

Hälften av lärarna har inte lagt märke till att vare sig kommunikation eller växelverkan förekommer mellan språkgrupperna. Grupperna håller sig främst för sig själva där var och en har sin grupp, men det har inte heller uppstått problem eller konflikter mellan studerandena. Några nämnde dock att det förekommer lite eller försiktig växelverkan mellan studerandena. Det ligger i linje med Helakorpi et al. (2013) resultat där eleverna främst håller sig i sina egna språkgrupper.

Enligt lärarna väljer de flesta studerandena att inte heller utnyttja den öppna kursbrickan. Majoriteten av lärarna har aldrig haft studeranden från den andra språkgruppen på sina kurser. Några lärare anger dock att enstaka gymnasister har valt att delta i kurser på det andra inhemska språket – men anger inte vilket skolämne det är frågan om. Vidare konstaterar lärarna att studerandes närvaro inte påverkat planeringen eller förverkligandet av kursen på ett anmärkningsvärt sätt. Här kan man dock inte dra några slutsatser om hur studerandena själva förhåller sig till möjligheten att välja kurser på det andra inhemska språket eller hur de upplever samlokaliseringen. I Pilke & Viks (2015) undersökning kom

det fram att 10 procent av studerandena inte alls vill utnyttja den gymnasieöverskridande kursbrickan, men att majoriteten av studerandena ändå uppfattar det tvåspråkiga gymnasiecampuset som naturligt och att de gärna studerar på campuset, och skulle även kunna tänka sig att delta i skolornas gemensamma verksamhet.

6.2 Reliabilitet och validitet

Med *reliabilitet* och *validitet* mäts studiens tillförlitlighet och på det sättet bedöms hur bra forskaren lyckats med undersökningen. Reliabilitet utgår från att undersökningens resultat inte är slumpmässiga utan undersökningen ska kunna upprepas och fortfarande få jämförbart resultat. Reliabilitet betyder alltså hur exakta resultaten är oavsett forskare eller informanter. Validitet som kan delas upp i inre och yttre validitet, utgår från att studien mäter det den är avsedd att mäta. Med inre validitet bedöms planering och genomförande av studien. Inre validitet avgör hur trovärdiga resultaten är medan yttre validitet används för att bedöma hur långt resultaten kan generaliseras. (Alanen et al. 2011: 21; Bell 2000: 89–90)

Denna avhandling beaktar även de forskningsetiska aspekter som gäller för all forskning med hög kvalitet. Därmed utgår undersökningen från fyra huvudkrav, vilka är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. (Vetenskapsrådet 2002) Gymnasierna informerades om studiens syfte varefter de gav sitt medgivande till undersökningen. Därmed genomfördes undersökningen i samförstånd med lärarna och rektorerna, där deltagandet i studien var frivilligt. Allt forskningsmaterial behandlas konfidentiellt och används enbart för forskningsändamål. Resultaten publiceras i en form där enskilda personer inte kan identifieras. Av forskningsetiska skäl har jag valt att inte heller namnge vilka gymnasier det är frågan om.

Syftet med denna studie var att studera lärarnas erfarenheter av och inställning till samlokalisering som genomförts. Det är alltså frågan om en fallstudie vars resultat inte är generaliserbara till andra personer eller kontexter, vilket inte heller är avsikten. Studien utgår från lärarnas perspektiv i en viss situation och visst sammanhang. Det är omöjligt att få exakt samma resultat eftersom lärarnas erfarenheter är bundna till den plats och den tid då undersökningen genomfördes. När undersökningen genomfördes hade det finska

gymnasiet flyttat in i det svenska gymnasiets utrymmen, och alla befann sig i en ny situation. Resultaten skulle antagligen bli annorlunda med tiden då lärarna och eleverna redan blivit vana vid att bo under samma tak och samlokaliseringen eventuellt har vidareutvecklats. Validiteten i denna studie är därmed begränsad. Även om det inte går att generalisera resultaten, anser jag att min avhandling är av allmänt intresse då antalet samlokaliseringar i framtiden eventuellt ökar på grund av den svåra ekonomiska situationen. Därtill ger denna avhandling även djupare kunskap om samlokalisering ur lärares synvinkel och förhoppningsvis leder den till fortsatt forskning.

Forskningsmetoderna som jag valde för denna studie var lämpliga. Det finns alltid en risk med enkätstudier att informanter inte förstår frågorna eller drar egna slutsatser av vad forskaren är ute efter, vilket påverkar studiens validitet. Materialet har analyserats med kvalitativa metoder och angående studiens exakthet har jag försökt beskriva lärarnas svar ytterst noga med citatexempel för att tydliggöra det budskap lärarna velat framföra. Jag litar på att informanterna i föreläggande studie har svarat ärligt på frågorna. Resultaten kunde ha blivit djupare och mer precis om jag ytterligare hade intervjuat några lärare. Jag anser att min studie i varje fall är pålitlig och fyller olika krav för validitets och reliabilitet.

Jag har valt att inte inkludera elevaspektet i denna studie, eftersom det inte finns utrymme för det, men studerandenas och lärarnas erfarenheter och attityder har dock jämförts och presenterats av Kajander et al. (2015). Vidare kunde man forska i hurdana effekter samlokaliseringen har på studerandenas språkfärdigheter och attityder till den andra språkgruppen. De samlokaliserade skolorna är i synnerhet värda att studera longitudinellt. Det vore intressant och fördelaktigt att följa med hur situationen med tiden utvecklas.

7 AVSLUTNING

Denna avhandling syftade till att ge kunskap om de samlokaliserade skolornas verksamhet ur lärarperspektiv. Den primära avsikten var att studera hur lärarna förhåller sig till samlokaliseringen och ta reda på vilka möjligheter och utmaningar lärarna ser i samgåendet där de svenska och finska språkgrupperna lever sida vid sida under samma tak. På basen av resultaten kan man konstatera att lärarnas erfarenheter av och attityder till samlokaliseringen visade stor variation. Resultaten var dock inte helt oväntade eftersom man även i debatten har argumenterat för och emot tvåspråkiga skollösningar. I denna studie har dock fokuserats på ett fall, av vilket man inte kan dra för långtgående slutsatser.

Det sekundära syftet med avhandlingen var att ge en inblick i debatten om tvåspråkiga skolor. Det visade sig att debatten egentligen består av flera olika koncept och aspekter som kan tolkas annorlunda såväl av skribenten själv som av läsaren. Begreppet tvåspråkig skola saknar fortfarande en gemensam definition, medan dess närbesläktade begrepp tycks vara mer begripliga. Den livliga debatten om ämnet är ett tecken på att man är villig att söka tvåspråkiga lösningar i det tvåspråkiga finska samhället. Samlokaliserade skolor är för tillfället det närmaste man kommer med tvåspråkiga skollösningar, men i framtiden kan även dessa skolor glida mot ett vidareutvecklat samarbete. Därför är det viktigt att dessa skolor följs över tid och studeras longitudinellt i syfte att betrakta samlokaliseringens effekter såväl på individ- som på samhällsnivå.

LITTERATUR

Alanen, R. 2011. Kysely tutkijan työkaluna. I: Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsingfors: Finn Lectura. 146–161.

Alanen, R., Dufva, H. & Kalaja, P. 2011. Minustako tutkija? Johdattelua tutkimuksen tekoon. I: Kalaja, P., Alanen, R. & Dufva, H. (red.): *Kieltä tutkimassa: tutkielman laatijan opas*. Helsingfors: Finn Lectura.

Antell, K. 1952. SVENSKA FINLANDS FOLKTING. 130–137. Tillgänglig:
<http://www.svensktidskrift.se/arkiv100/1952/22%20Svenska%20finlands%20folketing.pdf> (Hämtad: 1.3.2016)

Antola, H. 2007. *Språkbad – ett effektivt sätt att lära sig språk? Föräldrars och elevers tankar kring språkbad i Helsingfors*. Magisteravhandling. Helsingfors: Institutionen för nordiska språk och nordisk litteratur. Humanistiska fakulteten. Helsingfors universitet. Tillgänglig:
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/19697/sprakbad.pdf?sequence=1>
(Hämtad: 1.3.2014)

Baker, C. 2006. *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. 4. uppl. Clevedon: Multilingual Matters.

Bell, J. 2000. *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Björklund, S. 1996. *Lexikala drag och kontextualisering i språkbadselevers andraspråk*. Vasa: Universitas Wasaensis. Acta Wasaensia no 46. Språkvetenskap 8.

Ejvegård, R. 2009. *Vetenskaplig metod*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Finlands grundlag 731/1999. Finlex. Tillgänglig:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/alkup/1999/19990731> (Hämtad: 18.2.2014)

Finnäs, F. 1986. *Den finlandssvenska befolkningsutvecklingen 1950–1980*. Skrifter utgivna av Svenska litteratursällskapet i Finland nr 533. Helsingfors.

Finnäs, F. 1990. *Barnens språk i tvåspråkiga familjer och valet av skolspråk*. Institutet för finlandssvensk samhällsforskning. Forskningsrapporter 9/1990. Vasa.

Finnäs, F. 1995. *Finlandssvenskarna 1993. En statistisk översikt*. Finlandssvensk rapport nr 29, utgiven av Svenska Finlands folkting. Helsingfors.

Genesee, F. 1987. *Learning Through Two Languages. Studies of Immersion and Bilingual Education*. Cambridge, MA: Newbury House.

GLGU 2004 = Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. 2004. Utbildningsstyrelsen. Tillgänglig:
<http://www02.oph.fi/svenska/ops/grundskola/LPgrundl.pdf> (Hämtad: 5.2.2014)

Helakorpi, J., Ahlbom, I., From, T., Pörn, M., Sahlström, F. & Slotte-Lüttge, A. 2013. *Erillään, kimpassa, kämppiksenä: rehtoreiden ja opettajien kokemuksia suhteista ja yhteistyöstä suomen- ja ruotsinkielisissä kieliparikouluissa. Särbo, sambo, kämppis: rektorers och lärares erfarenheter av kontakt och samarbete mellan samlokaliserade finsk- och svenskspråkiga skolor*. Tillgänglig:
http://blogs.helsinki.fi/sprakmoten/files/2013/10/Erill%C3%A4%C3%A4n_S%C3%A4rb_o-2013.pdf (Hämtad: 3.2.2014)

Håkansson, G. 2003. *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur AB.

Juurakko-Paavola, T. & Palviainen, Å. 2011. Svenskans situation i Finland. Lagar och utbildningssystem. I: Juurakko-Paavola, T. & Palviainen, Å. (red.): *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen: Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*. HAMKin julkaisuja (11/2011). Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu. 9–22. Tillgänglig:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40619/1/tjppfinalkorjattu.pdf?sequence=1> (Hämtad: 5.2.2014)

Kajander, K., Alanen, R., Dufva, H. & Kotkavuori, E. 2015. Kielimuureja vai yhteiselo – odotuksia ja kokemuksia kahden kielen koulusta. I: Jakonen, T., Jalkanen, J., Paakkinen, T. & Suni, M. (red.): *Kielen oppimisen virtauksia. Flows of language learning*. AFinLAN vuosikirja 2015. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja N:o 73. Jyväskylä. 142–158. Tillgänglig:
<file:///C:/Users/Janne/Downloads/49395-49716-1-PB.pdf> (Hämtad: 1.3.2016)

Karjalainen, K. & Pilke, N. 2012. Samlokalisering, samarbete eller kanske sammansmältning? Analys av begreppet 'tvåspråkig skola' i en dagstidning. I: Nissilä, N. & Siponkoski, N. (red.): 2012. *Kielet liikkeessä, Språk i rörelse, Languages in Motion, Sprachen in Bewegung*. VAKKI-symposiumi XXXII 11.– 12.2.2012. VAKKI Publications 1. Vasa. 58–69. Tillgänglig:

http://www.vakki.net/publications/2012/VAKKI2012_Karjalainen&Pilke.pdf
(Hämtad: 1.3.2016)

Lag om grundläggande utbildning 628/1998. Finlex. Tillgänglig:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1998/19980628> (Hämtad: 15.1.2015)

Nikula, T. & Marsh, D. 1999. Focus on the Classroom. I: Marsh, D. & Langé, G. (red.): *Implementing Content and Language Integrated Learning. A research-driven TIE-CLIL foundation course reader*. Jyväskylä. Jyväskylä universitet. 43–55.

Nikula, T. & Marsh, D. 1996. *Kartoitus vieraskielisen opetuksen tarjonnasta peruskouluissa ja lukioissa*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Nikula, T. & Marsh, D. 1997. *Vieraskielisen opetuksen tavoitteet ja toteuttaminen*. Helsingfors: Utbildningsstyrelsen.

Nyberg, R. & Tidström, A. (red.) 2012. *Skriv vetenskapliga uppsatser, examensarbeten och avhandlingar*. Lund: Studentlitteratur.

Pilke, N. & Vik, G-V. 2015. Parallellspråkighet och diagonal språkanvändning på ett tvåspråkigt gymnasiecampus. I: Forsskåhl, M., Kivilehto, M., Koivisto, J., Metsä, P. (red.): *Svenskan i Finland 15*. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print. 280–300. Tillgänglig:
https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98070/svenskan_i_Finland_2015.pdf?sequence=4 (Hämtad: 4.3.2016)

Pörn, M. & Karjalainen, K. 2013. *Klasstandem i en tvåspråkig skolkontext*. Kieli, koulutus ja yhteiskunta 5/2013. Tillgänglig:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41514/klasstandem-i-en-tvasprakig-skolkontext.pdf?sequence=1> (Hämtad: 4.3.2016)

Rasinen, T. 2006. *Näkökulmia vieraskieliseen perusopetukseen. Koulun kehittämishankkeesta koulun toimintakulttuuriksi*. Doktorsavhandling. Jyväskylä: Kasvatustieteiden tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Tillgänglig:
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13314/9513924033.pdf?sequence=1>
(Hämtad 1.3.2014)

Sahlström, F., From, T. & Slotte-Lüttge, A. 2013. Två skolor och två språk under samma tak. I: Tainio, L. & Harju-Luukkainen, H. (red.): *Kaksikielinen koulu - tulevaisuuden*

monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola - ett flerspråkigt Finland i framtiden. Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 62. 319–341.

Skutnabb-Kangas, T. 1981. *Tvåspråkighet*. Lund: Liber Läromedel.

Slotte-Lüttge, A., From, T. & Sahlström, F. 2013. Tvåspråkiga skolor och lärande – en debattanalys. I: Tainio, L. & Harju-Luukkainen, H. (red.): *Kaksikielinen koulu – tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola - ett flerspråkigt Finland i framtiden.* Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 62. 221–244.

Slotte-Lüttge, A., Sahlström, F., Hummelstedt, I., Rusk, F., Grönberg, L. 2010. *Ökad språklig medvetenhet, både mer och mindre finska - en fallstudie av en samlokalisering av en svensk- och finskspråkig skola i Finland.* Åbo Akademi & Helsingfors universitet. Tillgänglig:
<http://www.abo.fi/institution/media/27445/okadsprakligmedvetenhetbademerochmindrefinska.pdf> (Hämtad: 20.3.2014)

Språklag 423/2003. Finlex. Tillgänglig:
<http://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423> (Hämtad: 18.2.2014)

Språklagskommittén 2000. Kansalliskielten historiallinen, kulttuurinen ja sosiologinen tausta / nationalspråkens historiska, kulturella och sociologiska bakgrund. Tillgänglig:
<http://www.om.fi/sv/Etusivu/Perussaannoksia/Kielilaki/Arkisto> (Hämtad: 1.3.2014)

Sundman, M. 1998. *Barnet, skolan och tvåspråkigheten*. Helsingfors: Yliopistopaino

Sundman, M. 2013. *Tvåspråkiga skolor? En analys av fördelar och risker med införandet av skolor med svenska och finska som undervisningsspråk.* Magma-studie 4. Tankesmedjan Magma. Tillgänglig:
http://www.magma.fi/images/stories/reports/ms1304_webb.pdf (Hämtad: 16.1.2014)

Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestörakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1797-5379. Helsingfors: Tilastokeskus. Tillgänglig:
<http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/index.html> (Hämtad: 17.2.2014)

Säljö, R. 2000. *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma

Tainio, L. & Harju-Luukkainen, H. (red.) 2013. *Kaksikielinen koulu - tulevaisuuden monikielinen Suomi. Tvåspråkig skola - ett flerspråkigt Finland i framtiden.* Jyväskylä: Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 62.

Takala, S. 1994. Developing Language Teaching in Finland: Where Does Content-Based Teaching Fit? I: Räsänen, A. & Marsh, D. (red.): *Content Instruction through a Foreign Language. A report on the 1992–1993 TCE Programme*. Jyväskylän yliopisto: Täydennyskoulutuskeskuksen tutkimuksia ja selvityksiä 18. 73–83.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. 5. uppl. Helsingfors: Tammi.

Utbildningsstyrelsen. 2009. *Utbildningen i Finland*. Helsingfors: Lönnberg Print. Tillgänglig:
http://www.oph.fi/download/124287_utbildningen_i_finland.pdf (Hämtad: 1.3.2014)

Vetenskapsrådet. 2002. Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning. Tillgänglig:
<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> (Hämtad: 7.4.2016)

Virtala, A-L. 2002. *Vieraskielisestä opetuksesta käyty julkinen keskustelu Suomessa: argumentointi vieraskielisen opetuksen puolesta ja sitä vastaan*. Jyväskylä universitet. Soveltavan kielentutkimuksen keskus. Licentiatavhandling. Tillgänglig:
<http://selene.lib.jyu.fi:8080/gradu/h/annvirta.pdf> (Hämtad: 1.3.2014)

BILAGA 1 Kysely lukion opettajille

Hyvä opettaja!

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää millaisia kokemuksia opiskelijoilla ja opettajilla on lukioiden muutettua saman katon alle. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisia mahdollisuuksia ja haasteita lukioiden yhdistäminen on tuonut opiskelijoiden ja opettajien päivittäiseen työhön. Lisäksi haluamme kuulla omista kokemuksistasi siitä, kuinka arkinen vuorovaikutus koulussasi sujuu.

Pyydämme sinua vastaamaan oheiseen kyselylomakkeeseen. Osallistumisesi on erittäin arvokas tutkimukselle. Kaikkia tutkimustietoja käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja niitä käytetään ainoastaan tähän tutkimukseen. Jos olet valmis osallistumaan myöhemmin toteutettavaan haastatteluun, niin kirjoita nimesi kyselyn viimeiselle sivulle. Tarvitsemme nimeäsi saadaksemme sinuun myöhemmin yhteyden.

Kiitos osallistumisestasi!

Kati Kajander, Hannele Dufva ja Riikka Alanen
Jyväskylän yliopisto/Kielikampus

Merkitse rastilla sopiva vaihtoehto tai kirjoita vastaus viivalle.

1. Mikä on sukupuolesi? Nainen mies En halua kertoa
2. Milloin olet aloittanut työsi lukiossa?
3. Miltä sinusta tuntui aloittaa koulutyö uudessa ympäristössä? Miksi?
4. Mitä sinulle merkitsee, että lukio ja gymnasium ovat samassa rakennuksessa? Mitä mahdollisuuksia ja mitä haasteita se on tuonut mukanaan?
5. Onko lukion ja gymnasiumin opettajien välillä yhteistyötä? Millaista? Millaista yhteistyötä toivoisit tulevaisuudessa olevan?
6. Onko kurseillasi ollut gymnasiumin opiskelijoita? Kerro, miten opiskelijoiden läsnäolo on vaikuttanut kurssin suunnitteluun ja toteutukseen.
7. Millaista opiskelijoiden välinen päivittäinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus mielestäsi on?

BILAGA 2 Enkäten för lärarna i gymnasiet

Bästa lärare!

Gymnasierna har flyttat under samma tak och syftet med den här enkäten är att ta reda på hurdana upplevelser de studerande och lärarna nu har. Med den här forskningen vill vi kartlägga vilka möjligheter och utmaningar de studerande och lärarna upplever det vardagliga skolarbetet. Vi vill också höra om dina egna erfarenheter om hur den dagliga kommunikationen i din skola fungerar.

Vi ber dig att svara på enkäten. Ditt deltagande är väldigt värdefullt för forskningen. Alla svar behandlas konfidentiellt och de används bara i det här forskningsprojektet. Om du har möjlighet att senare ställa upp för en intervju, skriv ditt namn på sista sidan av enkäten. Vi behöver ditt namn för att senare kunna få kontakt med dig.

Tack för ditt deltagande!

Kati Kajander, Hannele Dufva ja Riikka Alanen
Jyväskylän universitet/Språkcampus

Kryssa för de alternativ som passar dig, eller skriv svaret på den streckade linjen. Du kan välja flera alternativ.

1. Vilket är ditt kön? man kvinna vill inte uppge
2. Vilket år har du börjat jobba på gymnasiet?
3. Hur kändes det att börja skolarbetet i en ny situation? Varför?
4. Vad betyder det för dig att gymnasiet och lukio finns i samma byggnad? Vilka möjligheter och hurdana utmaningar finns det?
5. Förekommer det samarbete mellan lärarna i gymnasiet och lärarna i lukio? Hurdant samarbete? Hurdant samarbete skulle du vilja ha i framtiden?
6. Har du studeranden från lukio på dina kurser? Berätta hur studerandenas närvaro påverkat planeringen och förverkligandet av kursen.
7. Hur verkar den dagliga kommunikationen och växelverkan mellan studerandena vara enligt din åsikt?